112 ISSN 0772-6384
XXXVIIIe jaargang - 3

ten mandere

heemkundige periodiek voor izegem, emelgem en kachtem

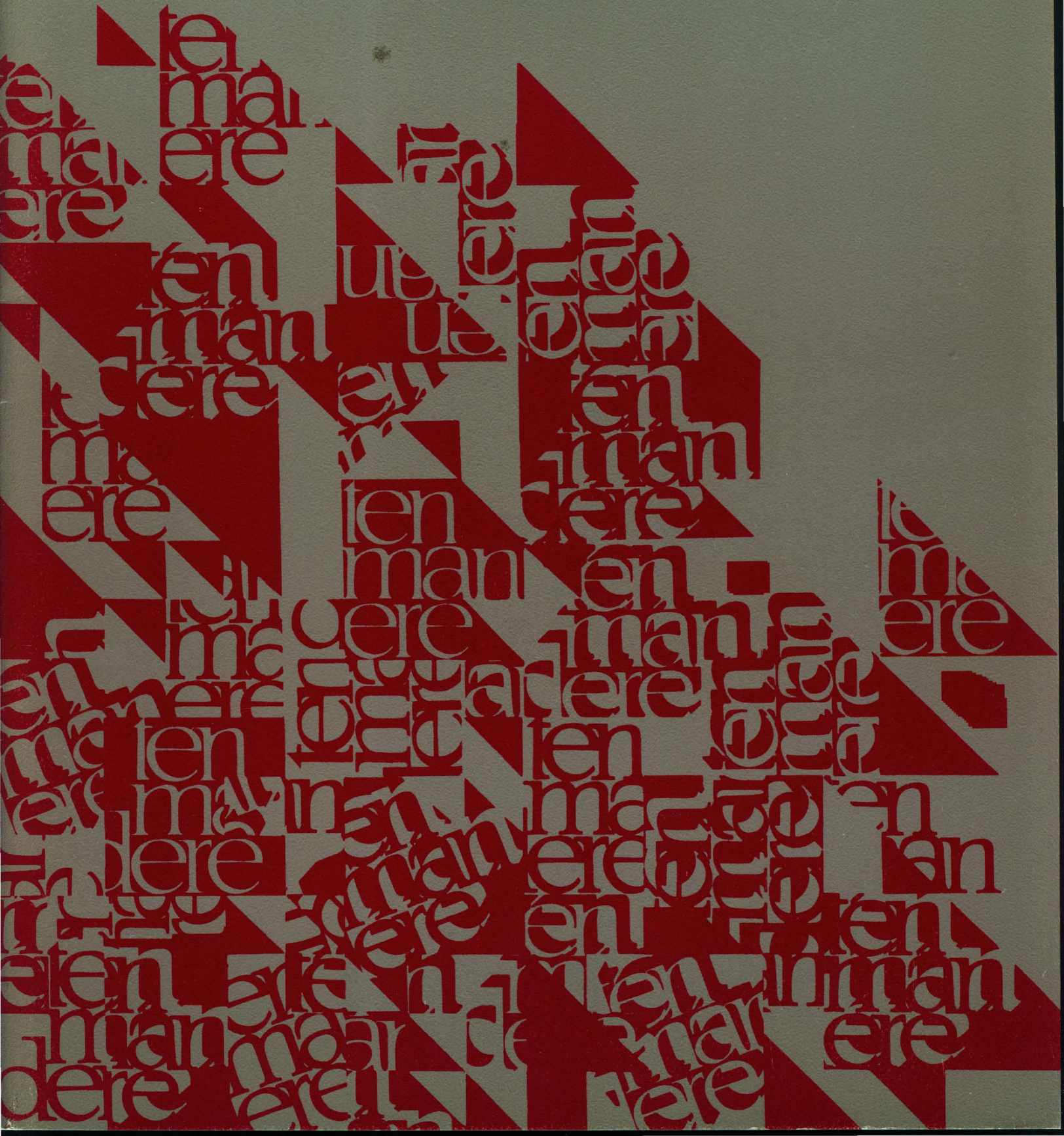

MACHINES BOUCHERIE

Machines Boucherie nv
Plast-o-Form nv
Stuivenbergstraat 106
8870 Izegem
Tel. (051) 31 21 41 - Fax (051) 30 54 46

Drukkerij
STROBBE
Vakkundig en vooruitstrevend

Formulieren • Kalenders • Papier • Enveloppen • Tickets

tm TEN MANDERE

BESTUUR:
Voorzitter :
Dr. JEAN-MARIE LERMYTE
Kortrijksestraat 323, 8870 Izegem
tel.051/30 39 99

Ondervoorzitter :
ANTOON VANDROMME
Blauwhuisstraat 52, 8870 Izegem
tel. 051/30 31 35

Secretaris : ROBERT LEROY
Boomforeeststraat 49, 8870 Izegem
tel. 051/30 10 56

Ere-Penningmeester : ALBERIC DEPREZ
Ommegangstraat 69/1, 8870 Izegem
tel. 051/30 28 48

Penningmeester : ANDRE MISTIAEN
Hondekensmolenstr. 24, 8870 Izegem
tel. 051/30 36 69

Archivaris : ANDRE DEMEURISSE
Baronielaan 33, 8870 Izegem
tel. 051/30 46 58

Hoofdredacteur : BART BLOMME
Europastraat 13, 8770 Ingelmunster
tel./fax. 051/30 03 67

Leden :
FREDDY SEYNAEVE
Elegastlaan 14, 8870 Izegem
tel. 051/30 58 31

RAF VANDENBERGHE
Meensesteenweg 77, 8870 Izegem
tel. 051/30 46 23

HENDRIK WILLAERT
Krommekeerstraat 3, 8755 Ruiselede
tel. 051/68 82 45

BERTRAND NOLF
Zevekotestraat27, 8770 Izegem
tel. 051/30 74 30

ANDRE BOURGEOIS
Sint-Tillostraat 9, 8870 Izegem
tel. 051/30 19 06

ANTOINE MALLISSE
Meensestraat 149, 8870 Izegem
tel. 051/30 51 53

REDACTIE :
Bart Blomme
Jean-Marie Lermyte
Antoon Vandromme
Raf Vandenberghe

Voor outer en heerd
1798 - 1998

DE BOERENKRIJG

Antoon VANDROMME

Verantwoordelijke uitgever : Jean-Marie LERMYTE, Kortrijksestraat 323, 8870 Izegem.
Elke auteur is verantwoordelijk voor de inhoud van zijn bijdrage en ontvangt 15 overdrukken.
Voor gehele en gedeeltelijke overname is de voorafgaandelijke toestemming van de heemkundige kring en de auteur vereist.
Bankrekeningnummer : 712-0700260-03

ALG. NUMMER **112**, 38ste JG. NR. 3 (december 1998)

LIJST ERELEDEN 1998

In Izegem :

Allewaert, Luc, Marktstraat 14
Allossery, Luc, Roeselaarsestraat 327
Ameye, Jean-Louis, Mevr., Ommegangstr. 9 bus 3
Artex, Roeselaarsestraat 594
Basisschool, H.Familie, Leenstr. 110
Basisschool, St.-Tillo, Roeselaarsestr. 37
Basisschool, St.-Pieter, Prinsessestr.15
Berlamont, Paul, Prins Albertlaan 1
Bogaert, Jan, O.-L.-Vrouwestraat 20
Boucherie, Bart, Ambachtenstraat 84
Boucherie, Christiane, Abelestraat 61
Boucherie, N.V., Stuivenbergstr. 106
Boucherie-Verfaillie, Wallemotestr. 79
Bourgeois, André, Sint-Tillostraat 9
Bral-Dejonghe, Rudi, Ardooisestr.62
Bruyneel, R., Ingelmunsterstraat 57
Christiaens, Roselin, Grote Markt 17
Claeys, Jozef, Manegemstr. 39
Colpaert, Hilde, Middenweg 11
Compernolle, Etienne, Heibrugstraat 17
Cornillie, Ann, Kruisstr. 4
D'Artois Johan, Hondekensmolenstraat 12
Debosschere, Jean-Pierre, Reperstraat 65
Debouserie-Van,lerberghe, M.,Blekerijstr. 3
Declercq, Marcel, Mentenhoekstr. 32
Decoene, E.H., Jozef, Kerkplein 13
Defauw, Leon, Gentseheerweg 92
Deforce, Marie-Claire, Nederweg 55
De Forche, Christiaan, Nieuwstr. 27 bus 7
Degezelle, Lucien, Nieuwstraat 4
Demey, Johny, Kortrijksestraat 321
De Muelenaere, José, Kasteelstraat 26
Demoen, Daniël, Sint-Crispijnstraat 26
Denys, Roland, Burg. Vanden Bogaerdelaan 67
De Poot, Paul, Pr. Albertlaan 61
Derluyn, Jan, Meensesteenweg 83
Derolez, Jacques, Bellevuestr. 45
De Smedt, Dirk, Boomforeeststraat 3
Devoldere, Gaspard, B.de Pélichystraat 14/2
De Vlieghere, Luc, Melkmarktstraat 13
Dubaere, EH. Ludwig, Beursplein 1
Duhamel-Deprez, F., Wallemotestraat 16
Dumoulin, Christiaan, Kerelstraat 4
Dupont Jim, B. de Pélichystraat 34
Dupont, Johan, Lendeleedsestr. 20
Duyck, André, St.-Jorisstr. 55
Eeckhout, André, Baron de Pélichystraat 4
Eeckhout, Gabriël, H.-Hartstraat 7 b.5
Eeckhout, Geert, Baronielaan 2
Flamez, José, Bosbeekstr.3
Ghekiere, R., Brugstr. 21
Gits, Jan, Kasteelstr. 21
Guillemyn, Antoon, Meensesteenweg, 88
Handsaeme, Roland, Gentseheerweg 82
Hanssens, E.H. Staf, Roeselaarsestraat 53
Haspenslagh-Vandeputte, G., Gentsestr. 84
Herman, Jerome, Sint-Crispijnstraat 47/1
Herman, Raphaël, Stijn Streuvelsstraat 26
Himpe, Kurt, Baronstraat 4
Hinnaert-Viaene, Anna, Krekelstraat 59
Houthoofd-Feys, Steenovenstraat 4
Joos, Maurits, Kloosterstraat 4
Kemp, autobedrijf, Rijksweg 4
Kemp, Marc, Gentseheerweg 45
Kints, Jean-Pierre, Sint-Crispijnstraat 50
Lannoo, Luc, Vlietmanstraat 2
Lecluyse, Eddy, Abelestraat 25
Loontjens, Alfons, Nieuwstraat 22
Madou, André, Roeselaarsestraat 317
Maertens, Erik, Kerelsstraat 13
Maertens, Raf, Lendeleedsestr. 12/1
Maes, Bernard, Gentseheerweg 102
Malfait, Luc, Schoolstraat 32
Mallisse, Jerome, Populierenstraat 2
Marannes, Valere, Ingelmunstersestraat 70
Mattan, Eric, Henri Dunantstraat 45
Naessens, Maurice, Ingelmunstersestr. 50
Nollet-Vanneste, Tony, Kardinaal Cardijnlaan 1
Pattyn, Theo, Lindestraat 11
Porte, Rik, Dam 15
Rosseel, Luc, Roeselaarsestraat 95
Saelen, Paul, Kruidenstraat 2
Sagon, Luc, Gentsestr. 19
Sagon-Vanden Avenne, F. Gentsestraat 17
Seynaeve, Jozef, Burg.V.d. Bogaerdelaan 93
Seynaeve, Paul, Meensesteenweg 191
Sint-Jozefscollege, Burg. V.d. Bogaerdelaan 53
Sint-Jozefscollege, Burg. V.d. Bogaerdelaan 55
Spriet, Leon, Kortrijksestraat 86
Spriet, Noël, Sint-Antoniusstraat 17
Strobbe, Firma, Kasteelstr. 1
Strobbe, Michaël, Groenstraat 5
Strobbe-Cardoen, Dirk, Gentseheerweg 98
Strobbe-Hochepied, M. Wallemotestraat 77
Strobbe-Staessens, Luc, Vredestraat 1
Strobbe-Vanlauwe, J., Sint-Jorisstraat 37
Terryn-Declercq, Rik, Roeselaarsestraat 60
Thibau, Eric, Rozenlaan 75
Vanacker, Robert, Steenovenstraat 10
Vanackere, Herwig, Prinsdomlaan 39
Vanbeckevoort, Jaak, Meensestraat 133
Vanden Avenne, Zeno, Populierenstr.3
Vandenbroucke, Guido, Leenstr. 135
Vandenbussche, André, Dam 43
Vandenweghe, Gerard, Wallemotestr. 59
Vandeputte, Didier, Nederweg 14

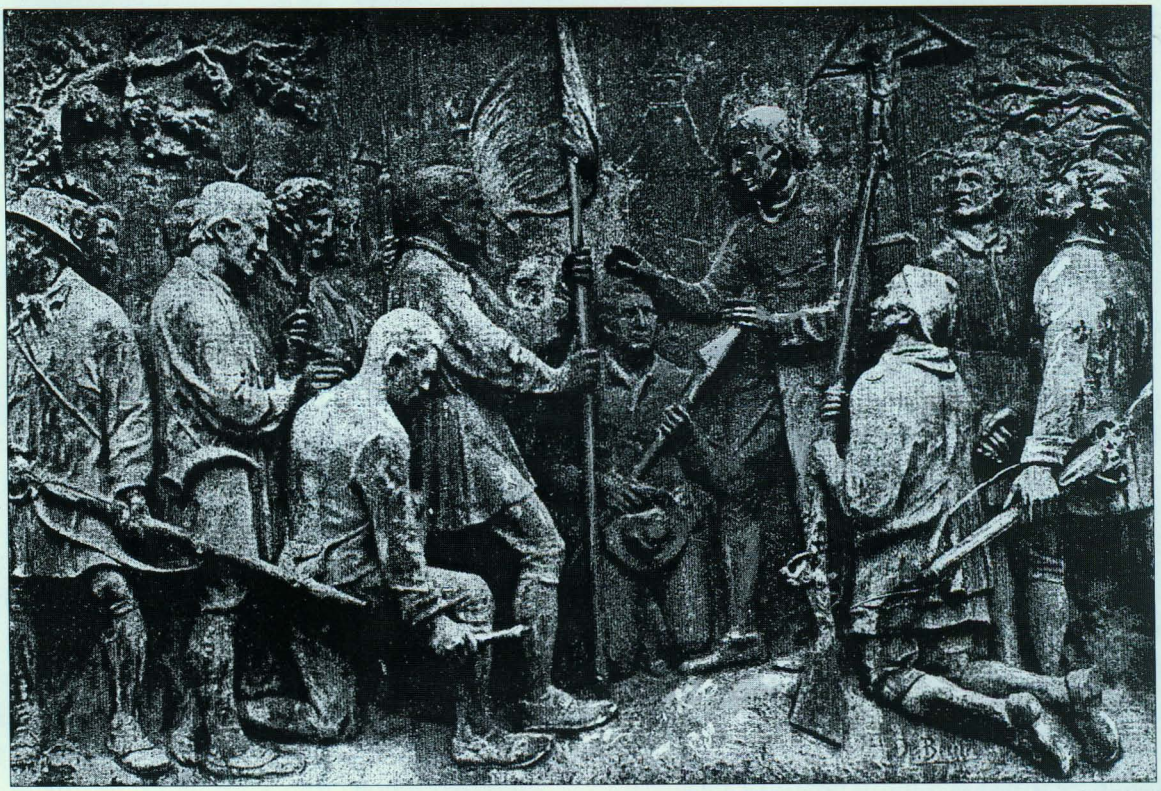

De illustratie toont de bronzen plaat van het Tieltse monument dat in 1898 ter nagedachtenis van hun helden uit de Boerenkrijg in 1898 opgericht werd.Lange jaren stond dit monument tegen de gevel van de Tieltse halletoren. Bij de restauratie van die halletoren werd het monument verplaatst. Nu staat het in de nabijheid van de Sint-Pieterskerk, op de hoek van de Iepersestraat met de Krommewalstraat.

VOORWOORD

Op 5 december 1998 was het juist tweehonderd jaar geleden zijn dat de "BOEREN-KRIJG" te Hasselt definitief beslecht werd. Zo is het tweehonderd jaar geleden dat het klein legertje van opstandelingen in verzet ging omwille van de vele zware vragen van een veeleisende Franse bezetter. Het werd een bloedige en totale nederlaag voor onze Vlaamse strijders. Hier werd Vlaamse heldenmoed gewurgd door een gedrilde en flink bewapende Franse overmacht.
Dit verzet wordt dit jaar speciaal herdacht, twee volle eeuwen na de ware strijd. In die lange tijdspanne van tweehonderd jaar is de visie op dit verzet helemaal veranderd. De kijk op de feiten heeft een heel wat meer realistische visie gekregen. Het hele gebeuren wordt met heel andere ogen bekeken en met totaal andere gevoelens benaderd.

Bij het eerste eeuwfeest - we schreven toen 1898 - werden onze ouders en grootouders volledig overspoeld met "romantische" gevoelens en de aangeboden lectuur in deze dagen was eveneens sterk "romantisch" getint.
Er werd gesproken over "Outer en Heerd".
De "vrome" boerenjongens die zich gingen verzetten tegen de "goddeloze" Sansculotten.
De liederen van toen klonken:

O Kruise de Vlaming, door moeders hand
op 't voorhoofd gedrukt en in 't herte geplant..."

Kon het nog romantischer?
In de teksten leerden we dat alle strijdbare "Brigands" jonge zonen uit Vlaamse boerengezinnen waren.
Zó werd het voorgehouden en het klonk zo mooi.
Zó werd het aanvaard en ... zó werd het doorverteld, decennia na decennia. Het klonk

zó mooi en zó echt, dat we er echt gingen in geloven.
Maar de tijden veranderden. Er kwamen jongere historici die niet meer zo romantisch waren. Een nuchtere en zakelijke tijd leverde ook historici die zeer nuchter en zeer zakelijk waren. Die mannen en vrouwen zochten naar de echte feiten. Er diende klare wijn in heldere glazen geschonken te worden. De historische kijk op het Vlaams verzet van 1798 kwam in een totaal ander daglicht te staan.
Nu, bij het tweede eeuwfeest, dient deze realistische kijk gehuldigd te worden
Het verzet van toen was er wel, maar boerenzonen waren het kleinste deel van die "krijgers", niet het grootste deel! Ook was dit verzet geen echte oorlog, geen echte "krijg".
Zo moeten we ook leren aanvaarden dat de benaming van dit verzet "De Boerenkrijg" eigenlijk een foutief gekozen woord is.
Niettemin past wel een herdenken. Er past zeker een hulde aan allen die toen hun leven lieten voor hun ideaal. Toch moeten we ook onder ogen durven nemen dat het een dwaze zaak was. Dat het een strijd was die reeds in de kiem ten dode was opgeschreven.
Ook hier passen de woorden van A. Rodenbach toen hij dichtte over de helden van 1302: *"Overmacht verplettert heldenmoed!"*
Laten we eerst eens overlopen, hoe het allemaal gebeurde.

1.DE TOESTAND NA KEIZER JOZEF II

De voorgeschiedenis

Na de dood van de bemoeizieke Keizer-Koster Jozef II († 1790), die kinderloos stierf, kwam zijn broer Leopold II regeren over de Oostenrijkse erflanden. Deze regering was echter van korte duur. Hij stierf twee jaar later en werd opgevolgd door zijn zoon Frans II (1792 - 1806).
In die tijd ontpopte zich een revolutionaire strekking in Vlaanderen, "De Brabantse Omwenteling". Het werd een strijd tussen Oostenrijkse aanhangers, onder leiding van Jan Frans Vonck (de Vonckisten) en het "constitutioneel" verzet onder leiding van Hendrik Van der Noot (de Statisten).
In die dagen regeerde Lodewijk XVI als koning van Frankrijk (1774 - 1792). Hij was gehuwd met Marie-Antoinette, de zuster van Frans II van Oostenrijk. Zo waren er twee kandidaten voor de erfenis van de Oostenrijkse erflanden: Oostenrijk enerzijds, Frankrijk anderzijds.
Intussen groeide er groot verzet in Frankrijk: het volk contesteerde tegen de monarchie; op 14 juli 1789 barstte de revolutie los en werd de Bastille ingenomen, de "Franse Revolutie" begon.

Jozef II
(1741-1790)

Hendrik Van der Noot
(1731-1827)

Jan Frans Vonck
(1743-1792)

Een voorbeeld van een assignaat, zoals de Fransen er duizenden uitgaven bij de bezetting van onze gewesten.

Veldslagen in onze gewesten :

1. Jemappes (6 november 1792)
   De Franse legers onder generaal Dumouriez behalen de zege op de Oostenrijkers onder de leiding van Hertog Saksen -Teschen.
2. Neerwinden (15 maart 1793)
   Hier verloren de Fransen de strijd onder leiding van generaal Dumouriez en herwonnen de Oostenrijkers onder de leiding van prins Josias van Coburg hun verloren gebied.
3. Fleurus (26 juni 1794)
   De Fransen behalen de zege onder de leiding van generaal Jourdan en de Oostenrijkers onder de leiding van generaal Josuah Von Saksen-Coburg worden definitief verslagen.

Na deze Franse zege kwam ons land vanaf 1 okto-ber 1795 voor twintig jaar onder Franse bezetting te staan.

Door de hoge belastingen (meer dan 80 miljoen) die geëist en geïnd werden, stonden de Fransen zeker niet in een gunstig daglicht bij onze voorvaderen. Hierbij dient nog aan toegevoegd te worden, dat een ruim deel van onze waardevolle kunst- en kerkschatten door de Fransen aangeslagen werden en naar Parijs werden overgebracht. Daarnaast werden ook talrijke hoeveelheden granen en veldvruchten in natura opgeëist. De Fransen betaalden royaal met waardeloze assignaten.

De beloken tijd

Bij decreet van 4 Messidor an 3 (22 juni 1795) werden de processies en alle uitwendige godsdienstige oefeningen en plechtigheden verboden. Zo ging op H.-Sacramentsdag 1796 voor de eerste maal de processie niet uit, doch de berechtingen werden verder met lantaarn en klinkende bel gedaan. Dit bleef zo doorgaan tot december van hetzelfde jaar.

Op 15 Fructidor an 4 (1 september 1796) werden alle bezittingen van de kloosters verbeurd verklaard en enkele weken later werden de Izegemse Grauwe Zusters uit hun klooster verbannen. De laatste religieuzen overleden te Rumbeke in het huis, waar tot voor kort "'t Schaeck" gevestigd was. De kloostergebouwen

BID VOOR DE ZIELE

VAN

ZUSTER FRANCISCA,

(in de wereld)

MARIE ELISABETH

VAN WTBERGHE,

LAETSTE RELIGIEUSE VAN 'T GEWEZEN KLOOSTER VAN ISEGHEM,

Geboren te Iseghem, 4 maert 1750
Geprofest 1774.
Overleden te Wacken, 11 7ber 1837.

Den Heere is myn erfdeel, ik hebbe vastgesteld uwe wet te onderhouden.
Ps 118.

Ik stelle myn betrouwen op Maria en steune op haer alle myn hope.
S. Bernardus.

R. I. P.

Niet alle zusters van het Izegemse klooster gingen naar Rumbeke. Sommigen trokken verder en probeerden ergens een onderkomen te vinden. Hierboven de rouwgedachtenis van wellicht de laatste van de verbannen kloosterzusters van de Izegemse gemeenschap van Grauwe Zusters die stierf in 1837.

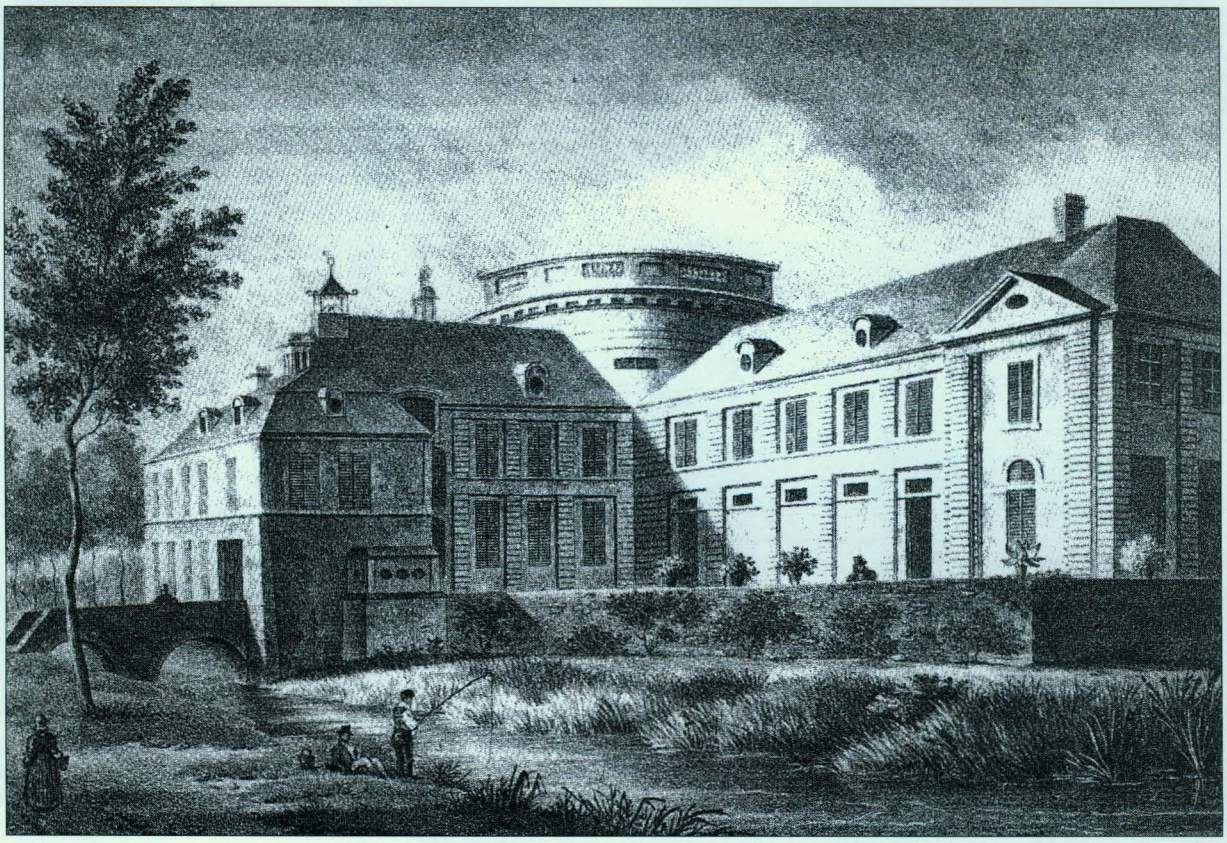

Het Blauwhuis op het einde van de XVIIIe eeuw. Ook daar werden bij nacht missen gecelebreerd en sacramenten toegediend gedurende de "Beloken Tijd". (litho J. B. De Jonghe)

Deze foto toont de geopende kast die gedurende de "Beloken Tijd" op het kasteel "het Blauwhuis" als clandestien altaar gebruikt werd. Dit historisch meubel wordt bewaard op het kasteel "Wapenaer" te Oedelem en is in het bezit van Hr. En Mvr. B^{on} en B^{es} Miguel Gillès de Pélichy.

werden door een zekere Vanderborren gekocht, terwijl de eigenlijke inboedel zo wat overal in de streek belandde. De overlevering verhaalt dat de koper van dit "zwart goed", Jean Paurisse, later luize-arm werd. Wanneer hij of een van zijn familieleden, in de kerk kwam, wilde niemand naast hem gaan zitten. Ze waren als het ware "een vorte plekke" in de maatschappij.

Op 19 Fructidor an 5 (5 september 1797) eiste het Directoire van de geestelijken de eed van haat aan het koningdom en getrouwheid aan de Republiek. Deze eed moest op 19 september afgelegd worden. De geestelijken van Izegem weigerden eenparig die eed af te leggen. Aangezien het aan de onbeëdigde priesters verboden was hun bediening verder uit te oefenen, werden de goddelijke diensten in de kerk geschorst en op de eerste zondag van oktober 1797 werd voor de laatste maal de hoogmis opgedragen in aanwezigheid van een nog nooit geziene massa gelovigen.

Weldra werden de priesters opgezocht en weggevoerd. Zij verborgen zich bij de parochianen en dienden in 't geheim of 's nachts de H. Sacramenten toe. Aangezien ook de huwelijken in 't geheim gesloten werden, moesten de verloofden zweren, dat er geen beletsels tot hun huwelijk bestonden. Voor hun godsdienstige oefeningen kwamen de gelovigen bijeen in private. Vele huizen hielden er bijzondere namen op na, die door de autochtone bevolking voldoende bekend waren en die gebruikt werden om de plaatsen van samenkomst mee te delen. We citeren enkele van die namen :
De Kathedraal of het Bisdom, het kasteel van de heer Van Huerne; het Vicariaat, het huis van ex-baljuw P.A. Coucke[1]; Sint-Niklaas (patroon van de bakkers), het huis van bakker Fattou (Meensestraat); Sint-Jan-de-Doper, Christian Strobbe'ns blekerij (nu Carpentier); Sint-Clemens, Molenhuis van de kinderen De Branbandere (Nederweg); Sint-Maartens, huis van Martin Nuttens; Sint-Jan in d'Olie, olieslager van Wtberghe (Korenmarkt); Sint-Catharine, Wed. Cath. Leenknecht-Vyncke; Sint-Bernardus, Bernardus Verhelle; Sinte-Barbara, Guilielmus Neirynck (bij de Markt); Sint-Stefanus, bij kleermaker Morel; Sint-Judocus, Judocus Van Balberghe; Het beloken Hof[2], Jan Baptist Vanneste-Busschaert.
Ook dit facet van het verzet werd in de vorige eeuw als zeer vruchtbare inspiratiebron van romantische verhalen benut. Dat er in die jaren heel wat gebeurde is evident, maar dat de bewaard gebleven lectuur en de nog bestaande illustraties dienaangaande de realiteit van toen ver overstijgt, is zeker!

2.HET GROOT VERZET

Eerste veranderingen

- Er werden propagandatochten gehouden waarbij de leuze "Vrijheid, Gelijkheid, Broederlijkheid" voorgehouden werden en extra in het zonnetje kwamen te staan;
- De nieuwe godin "Rede" werd fel opgehemeld. Volgelingen van het nieuwe regime deden zich na propagandatochten te goed aan Franse wijn, die in grote mate ter ere van de nieuwe godin genut werd;
- Overal werden "vrijheidsbomen" aangeplant;
- Vroegere benamingen van weekdagen,maanden en provincies werden afgeschaft en door nieuwe Republikeins getinte benamingen vervangen. Alle weken telden 10 dagen[3]. Alle maanden telden 30 dagen. Een jaar had 36 weken en nog vijf aanvullende dagen.
  Deze nieuwe kalender startte op 1 vendemiaire An 1 Primidi, zaterdag 22 september 1792 en liep tot 10 Nivose An XV decadi, dinsdag 31 december 1805.
  Onze provincie West-Vlaanderen kreeg de naam "Département de la Lys". Ook alle andere provincies werden met een Republikeinse naam bedacht[4].

Plagerijen

- Priesters dienden een deel van hun inkomsten af te staan. Weigeraars werden verbannen;
- De Izegemse pastoor Samuel Delaere, diende op 31 augustus 1796 alle kerkregisters binnen te dragen op het stadhuis[5]. In alle andere gemeenten gebeurde juist hetzelfde;
- Alleen kloosterlingen die zich wijdden aan ziekenverpleging of aan onderwijs konden in hun kloosters blijven. Alle andere kloosters werden ontbonden. Het Izegems klooster van de Grauwe Zusters aan de Roeselaarsestraat, dat reeds van 1425 in onze gemeente gevestigd was, werd gesloten. Alle zusters werden verdreven. De hele inboedel werd geveild.
- De priesters dienden "de eed van haat aan het koningdom" af te leggen (op 19 september 1797). Zo stonden ze voor een zware keuze : ofwel de eed af leggen en met de Fransen meespelen en pastoor blijven, ofwel weigeren, onderduiken en tevens het gevaar lopen ontdekt te worden en daarna verbannen te worden naar de Franse eilanden Ré of Oléron[6].

In Mechelen werd een groep boeren terechtgesteld tegen de gevel van de Sint-Romboutskathedraal.

De laatste episode van den Boerenkrijg: de slag bij Hasselt, naar het schilderij van J. Van Imschoot (Museum van het Leger, Brussel).

Alle Izegemse geestelijken weigerden de eed[7]. Ze bleven ter plaatse hun ambt uitoefenen en hielden 's nachts de goddelijke diensten in private woningen.

- De kerken werden gesloten en de kruisen neergehaald :
  * het kalvariekruis op de noordzijde van het kerkhof (dat rond de kerk gelegen was) werd op 9 november 1797 met planken ingekapseld.
  * op 3 maart 1798 werd het torenkruis afgehaald.
  * een week later werd het kruis van het kloostertorentje verwijderd.
  * in augustus 1798 verdween ook het kruis van de Abelekapel.

De zwaar-aankomende conscriptiewet werd op 4 september 1798 in ons land van kracht. Voordien bestond hier geen verplichte legerdienst. Met deze nieuwe wet dienden alle ongehuwde mannen tussen 20 en 25 jaar zich bij het gemeentebestuur te melden om bij de Franse legers ingelijfd te worden. De eerste klas die opgeroepen werd, was de groep van de twintigjarigen. De lijst die het Izegemse gemeentebestuur van deze groep verstuurde, bevatte 83 namen. (Zie bijlage 1)
Door deze opeising sloeg het gevoel van onverschilligheid tegenover het Franse Regime nu in vijandigheid over. De kans werd immers reëel dat onze opgeroepenen ergens in een of andere veldslag gewond of gedood zouden worden. Daarnaast was er nog een drukkend gevoel dat elk gezin die een "conscrit" leverde, door het wegvallen van de goede, jonge arbeidskracht zijn schraal inkomen weer zag verminderen.
Tegen zo'n dwangmaatregel kwam grondig verzet.
Pas was deze wet in Parijs gestemd (24 september 1798) of weldra hingen er overal kleine aanplakbrieven aan gebouwen en straathoeken, die tegen die wet gekant waren. De verspreiding was algemeen en was te vinden van aan de Noordzee tot in de Maasvallei.
Het verzet was het hevigst in de Antwerpse en Limburgse Kempen. West-Vlaanderen kende wel kernen van verzet in Brugge, Gullegem en Ingelmunster. Een lange voorbereidingstijd was daaraan voorafgegaan. In die periode waren er twee bijzondere kernen werkzaam :
Een eerste kern te Emmerich (Duitsland, op de Rijn) waar diverse kerkprelaten en edelen samen een sterk comité vormden;
Een tweede kern was werkzaam in Roosendaal (Nederland). Hier waren priesters en paters aanwezig, samen met leden van de vroegere Staten van Brabant.
Emmerich en Roosendaal stonden in betrekking met elkaar en daarbij was Mechelen hun gezamenlijk tref- en knooppunt.
Op 10 oktober 1798 werd er voor de conscrits van Izegem en omgeving een geheime bijeenkomst georganiseerd in de aloude herberg van Jan Rousseau, "Sint-Pieter", in de Sint-Pietersstraat. Tijdens deze bijeenkomst werd er voorgesteld om tijdens de nacht dreigbrieven in de stad te verspreiden. Ook de toenmalige burgemeester kreeg zo'n dreigbrief met de melding dat, zo hij één conscrit liet vertrekken, zijn huis in de vlammen zou opgaan. Door verklikking werd Pieter Misselin, een bewoner van de wijk de Mol aangehouden. Tijdens zijn overbrenging naar de Kortrijkse gevangenis kon hij echter ontsnappen.
De Boerenkrijg was wel een opstand, maar in die periode waren er zoveel gelijkaardige opstanden, zowel in de Vendée als elders. Al die plaatselijke verzetsuitingen waren gekant tegen tal van mistoestanden :

- tegen de gruwel van de Franse Revolutie (schavot);
- tegen het leegroven van de bezette of noem het geannexeerde landen;
- tegen de antiklerikale houding;
- tegen de gedachtenwereld van de sterk geïnfiltreerde Verlichting;
- tegen al die democratische vrijheden in de geest van de Franse Revolutie.

Wel was het geen spontane opstand van de plaatselijke boerenbevolking. Het was een sedert jaren voorbereid verzet door leden van de Zuid-Nederlandse adel, door de hogere

geestelijkheid en door een stel voorname burgers die naar de stad Emmerich in Pruisen gevlucht waren. Daar broedde het verzet. Die groep had wel hulp van Britse zijde verwacht, maar de Britten zagen meer heil in een vernieuwde aanknoping met Oostenrijk, dan met de Fransen. Ook de hervereniging van de Zeventien Provinciën bleef voor hen een boeiend toekomstbeeld.
Uiteindelijk bleef dit alles bij verwachting en droom. Wel kwamen er wapenleveringen, munitie en geld aan bij de opstandelingen, maar ze hadden beslist meer verwacht.
Vanaf midden oktober roerde er iets in Midden-West-Vlaanderen. Vooral in de buurt van Ingelmunster-Kortrijk was er een gevoelige drukte.
Op 24-25 oktober 1798 kwamen groepen van Rumbeke, Gits, Moorslede en Dadizele die naar Kortrijk trokken. Franse hulptroepen uit Brugge werden in Ingelmunster aangevallen. Het werd een bloedig treffen, waarbij ongeveer 200 Brigands vielen. Dezelfde dag werd ook Izegem in de strijd gewikkeld.
De zwaarste strijd en het bloedigste verzet zou echter geleverd worden in de Kempen, waar het leger van de Brigands geleid werd door Emmanuel Van Gansen, geholpen door Corbeels, Meulemans en Stolman.
Intussen was op 12 oktober 1798 in het Oost-Vlaamse Overmere de opstand gestart. Dit verzet zou de geschiedenis ingaan onder de naam "De Boerenkrijg". Bij de Duitsers zouden ze spreken van de "Knöppelkrieg" terwijl voor hetzelfde verzet de Fransen het zouden hebben over "l'Insurrection de l'an VII" (de opstand van het jaar 7).
In Mechelen vielen er heel wat Boeren aan de Sint-Romboutskerk voor het executiepeleton. Op vele plaatsen gebeurde hetzelfde als te Overmere. De Boeren hadden zich verzameld te Herentals. Er volgde een strijd en een zware beschieting van de stad. Het Boerenheir vluchtte uit het brandende Herentals.
Er volgde een hergroepering in de streek van Geel, Mol, Meerhout, Olmen en Balen. Intussen woedde er een vurige strijd in Klein-Brabant waar de Boeren veel verliezen leden.
De kern van het groeiend verzet was nu ten volle in de Kempen te situeren. Wanneer de Boeren een strijd wonnen opde Franse generaal Chabert was hun vreugde zeer groot en begaf het Boerenleger zich in de richting van Tongerlo.
Op 12 november namen de Boeren Diest in. De slag rond deze stad zou drie dagen duren.

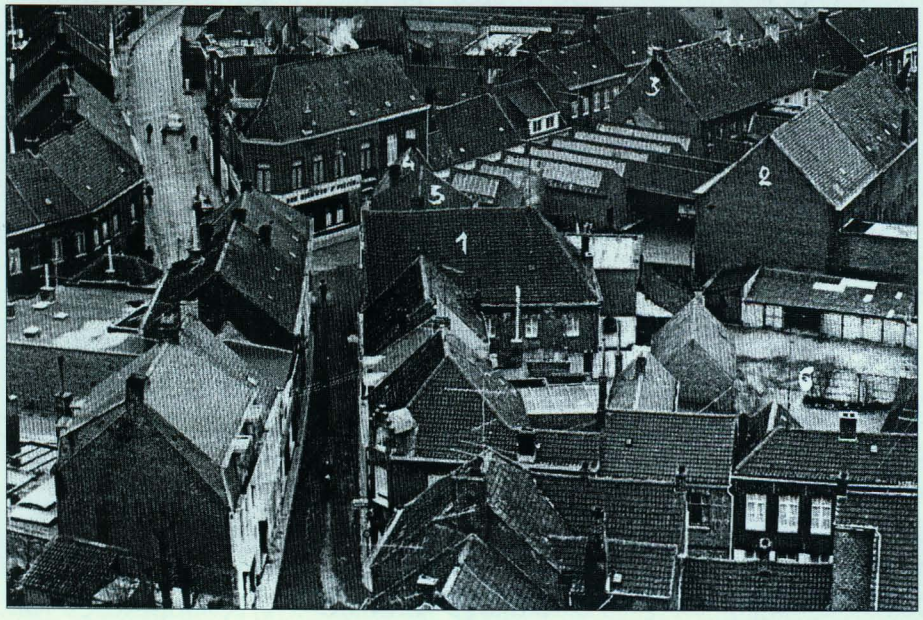

Izegem – zicht op de St.-Pietersstraat, Kortrijksestraat en Meensestraat.

1. *De herberg "St.-Pieter"*
2. *De brouwerij van Verduyn (later van Gustaf Rosseel)*
3. *De herberg "St.-Arnoldus" (patroon van de brouwers), eigendom van Verduyn*
4. *Huis Verduyn*
5. *Beenhouwerij Berlamont*
6. *Koer van "St.-Pieter", waar aan hondendressuur werd gedaan.*

Hier werd de leider van de Brigands, Emmanuel Van Gansen, zeer ernstig gewond en moest hij achterblijven terwijl de Boeren Diest verlieten.
Ze waren in feite totaal ingesloten. 's Nachts kon het Boerenleger Diest verlaten over een dijk, in het overstroomd gebied. De laatsten werden echter opgemerkt en de achtervolging werd door de Franse ruiterij ingezet. Bij deze confrontatie sneuvelden of verdronken er tussen de 70 en de 100 Brigands. Het Boerenleger verdween spoorloos, tot grote ontsteltenis van de Fransen. In feite waren de Boeren in hun eigen streek en ging iedereen naar huis. De Brigands kwamen weer samen in Hasselt. De Fransen omsingelden nu de stad en schoten de wallen aan flarden. Langs de zuidelijke Sint-Truidenpoort konden ze uit Hasselt weggeraken.
De Slag van Hasselt op 5 december 1798 liet 339 doden achter bij het leger van de Brigands en daarbij werden er heel veel krijgsgevangen genomen.
Deze kwamen in Brussel allemaal voor de Krijgsraad. Velen werden vrijgesproken, anderen kwamen op vrije voeten na 3 à 4 maanden gevangenis. De officieren uit het Boerenleger kregen allemaal de doodstraf. Een grote leider bleef onvindbaar en ontsnapte zo aan het strenge executiepeleton : Emmanuel Van Gansen!

3.DE STRIJD IN IZEGEM EN OMGEVING

Enkele maanden vooraf.
Zaterdag 3 maart 1798
Het kruis dat de spits van de kerk sierde, werd door de Fransen neergehaald. Acht dagen later werd ook het kruis van het torentje van het klooster van de Grauwe Zusters in de Roeselaarsestraat weggenomen.

Woensdag 5 september 1798
Op die dag werd de conscriptiewet afgekondigd. Alle jonge mannen van 20 tot 25 jaar werden verplicht dienst te nemen in het Franse leger. Liever dan zich hieraan te onderwerpen, doken onze Vlaamse jongens onder. Ze gingen samen schuilen in bossen en op verlaten plaatsen en vormden er stilaan georganiseerde benden, compagnies genoemd.

Zondag 23 september 1798
Bij Pieter Rousseau, de waard uit de "Sinte-Pieter" in de Sint-Pietersstraat ging er een geheime vergadering door. De Franse cocarde werd afgerukt en de opstand werd voorbereid. Bij de aanwezigen viel Cesar de Baere goed op als oppercommandant, daar hij een zwarte pluim op zijn hoed had. De Izegemse hoofdman, Pieter Michels was er de woordvoerder. Ook twee hoofdmannen uit Lendelede kwamen aan het woord en een zekere Vuylsteke van Geluwe.

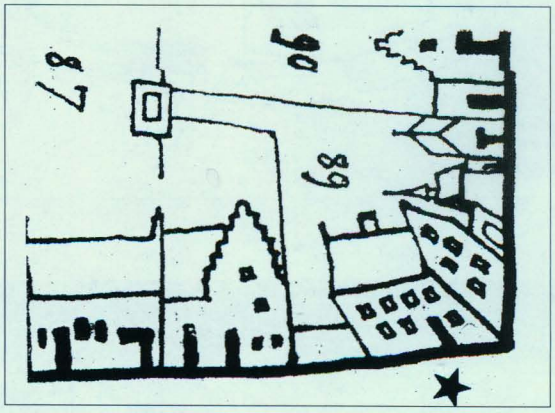

Voorstelling van de herberg "Den Rooden Hoedt" op het stadsplan van François De Bal (1746)

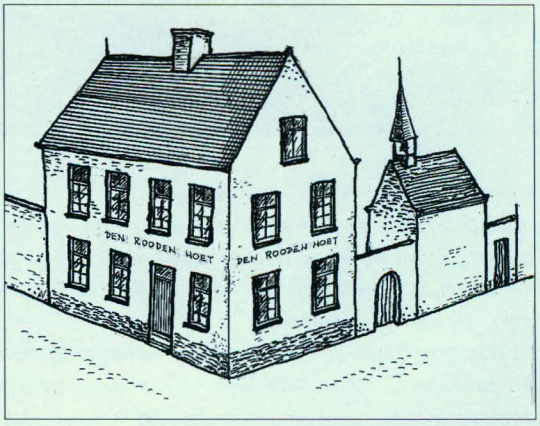

Reconstructietekening van "Den Rooden Hoedt". Hoek Nieuwstraat/Korenmarkt

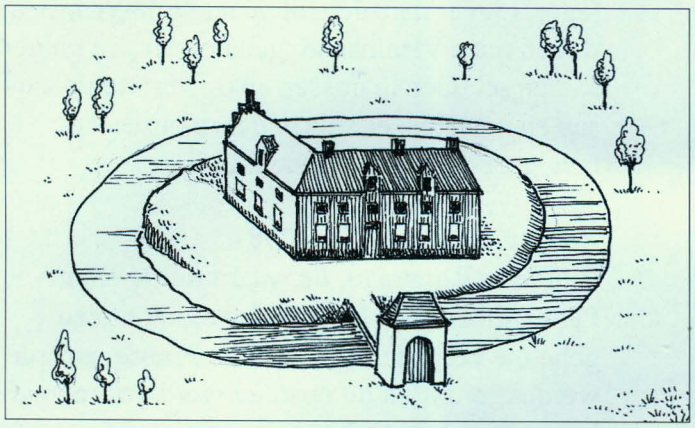

De Izegemse pastorie
1641 – Naar Sanderus
De enige pastorie van Izegem vertoonde de geest van de tijd en de weelde van de "Gouden Eeuw".

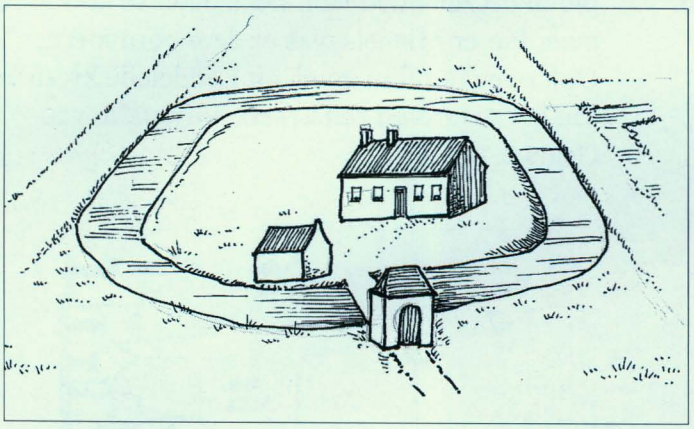

1746 - Naar François De Bal
Op de kadastrale kaart uit het midden van de XVIIIde eeuw, is de pastorie een eerder pover gebouw.
De armoede uit die jaren zal daarbij wel meegespeeld hebben.
Het gebouw tussen ingangspoort en woonhuis, was de "tiende-schuur" die pas verdween voor de nieuwbouw van de Congregatie.

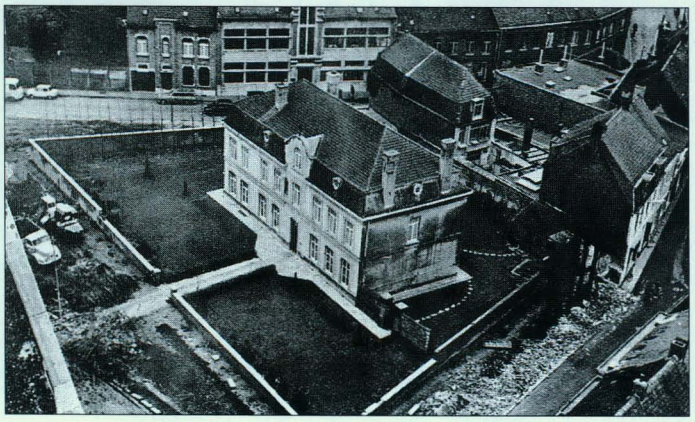

1975. De huidige pastorie (decanaatshuis)
Op de foto zien we duidelijk de plaats die gereserveerd werd voor de parking rond de kerk.

De aloude pastorie was onder pastoor Henri Commacen (pastoor van 1700-1723) te bouwvallig geworden. Tijdens de slopingstijd van de oude en de nieuwbouw van de pastorie, diende de pastoor ook ergens anders te wonen. Daar de baronie van St.-Amand in die jaren onbewoond stond, ging pastoor Commacen daar zijn intrek nemen, tot de nieuwe pastorie helemaal klaar was.
Deze pastorie bleef dan bewaard tot in hetmidden van de XIXde eeuw. Het huidige decanaatshuis werd opgericht onder pastoor Carolus Aernoudt, de opvolger van pastoor J. De Bruyne. Deze pastoor was maar voor een korte tijd pastoor te Izegem, te weten van 29.12.1863 tot 23.10.1867.

Maandag 24 september 1798
Pieter Michels werd aangehouden. Tijdens zijn overbrenging naar Kortrijk, werd hij bevrijd. De gendarm die hem vergezelde werd beschoten.

Dinsdag 25 september 1798
Op die dag kreeg de municipale agent Ameye een brandbrief op zijn deur gespijkerd. Op die manier werd hem meegedeeld dat hij zou gedood worden, zo hij het zou aandurven de conscrits op te roepen.

Woensdag 26 september 1798
Gezien het gezag van Pastoor Delaere en de liefde die de meeste mensen van de gemeente hem toedroegen, stelde de municipaliteit alles in het werk om hem tot de eedaflegging te bewegen. Op de vooravond van de vervaldag voor de eedaflegging ontving hij nog volgend schrijven : *Iseghem, le 5 Vendémiaire An 6* [26 september 1797] *Le commissaire du directoire exécutif près de l'administration municipale du canton d'Iseghem. Au citoyen Delaere, Vous avez appris, citoyen, par la voie de la publication, faite le premier jour complémentaire, les positions de la loi du 7 vendémiaire an 4. Cette loi ordonne aux ministres d'une culte quelconque de faire la déclaration de leur sousmission aux lois de la République pour pouvoir continuer l'exercice de leurs fonctions. La formule de la loi est indiquée par la loi du 19 fructidor an 5 et celle du 7 vendémiaire accorde pour la faire un délai d'une décade à compter du jour de la publication; ainsi demain soir 6 vendimiaire le*

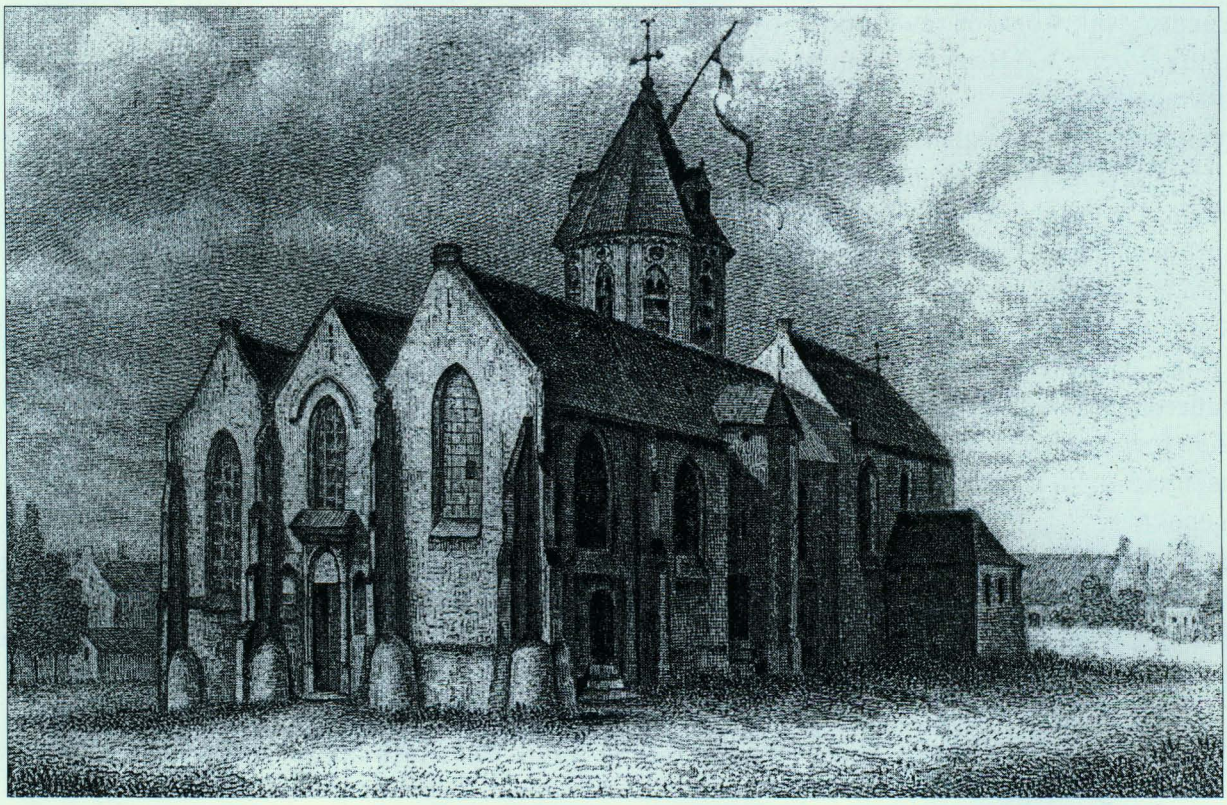

Deze lithografie van Deroeck toont ons de oude kerk gezien vanaf de zuidwesthoek van het oude kerkhof. Hier krijgen we een gedetailleerde weergave te zien van de zuidelijke kerkgevel en van de sacristie. Wat duidelijk opvalt is dat het koorgedeelte veel hogere beuken heeft dan de rest van de kerk, een getuigenis van verschillende bouwperioden. Deze oude Sint-Tillokerk had geen kruisbeuk maar wel een achtzijdige vieringstoren die uit de middenbeuk oprees.

délai sera expiré. Vous voudriez bien en conséquence vous soumettre d'ici aux lois précitées ou cesser vos fonctions. Les dispositions de cette lettre sont communes à tous les ministres du culte. Salut et fraternité.
Op 26 januari 1799 kwam het decreet van zijn deportatie, gedagtekend te Parijs de 14 Brumaire an 7, in een gedrukt formulier, waarop onderaan in inkt geschreven stond : "*Bekend gemaakt aan de laatste woonplaats van Samuel Delaere, ex-pastoor van deze gemeente en van het canton Iseghem. De 7 Pluviose jaar 7*[26 januari 1799] *van de Republiek.* [get.] *J. B. Vandewalle.*
De "citoyen Delaere" werd echter nooit gevat.

Woensdag 24 oktober 1798
De Franse commissaris uit Izegem stuurde een spoedbericht naar Kortrijk. Daarin meldde hij een samenscholing van Brigands op de Izegemse wijk Abele en tevens ook nog een grotere groep (200 Brigands) aan de Vijfwegen te Rumbeke.
Nog dezelfde avond belandden er 25 infanteristen uit Kortrijk. De Abele bood een rustig uitzicht. De Franse groep keerde naar het centrum van Izegem terug. Einde oktober kwam het in het Leiedepartement tot een openlijke opstand.

Donderdag 25 oktober 1798
In de vroege morgen werden 7 à 8 huizen omsingeld en vier verdachten werden daarbij opgepakt.
Van de 25 infanteristen die uit Kortrijk gekomen waren, dienden er 15 naar Kortrijk terug te keren.
De plaatselijke bevelhebber Commère liet een dertigtal republikeinsgezinde Izegemnaren, bewapenen en patrouilleren. Bij het vertrek naar de gesignaliseerde samenkomst in Sint-Eloois-Winkel telde de samengestelde groep nog slechts 14 man. De melding bleek ook vals te zijn.
Inmiddels was een groep van 700-800 Brigands van Rumbeke naar Izegem gekomen en die hadden het klooster van de Grauwe Zusters bezet[8]. De pastorie waar Commère tijdelijk verbleef, werd tijdens zijn afwezigheid geplunderd. Zijn vrouw en kind werden gegijzeld en naar *De Rooden Hoedt*, het toenmalige gemeentehuis[9], overgebracht.
Op de Grote Markt werd de vrijheidsboom omgehakt en op 't stadhuis werden de registers van de burgerstand en de conscriptielijsten verbrand en de meubelen vernield. De herbergier werd verplicht gratis drank in te schenken.
Het was geweten dat Vermeulen zijn herberg verhuurde aan de Fransen als "Huys der Commune".
Voor huurgeld van stadhuis en prison ontving Vermeulen op 11 december 1799 (20 Frimaire An 8) 86,03 frs. voor 15 maanden.
Kort na dit gebeuren verhuisde Commère naar veiliger oorden. Hij zocht bescherming en verblijf te Kortrijk.
In de namiddag verlieten de Brigands onze gemeente.

Vrijdag 26 oktober 1798
's Morgens was commissaris Commère naar Sint-Eloois-Winkel vertrokken waar hij vier aanhoudingen deed. Bij een bevrijdingspoging werden twee burgers neergeschoten.
Om 7.30 u. kwamen de Brigands Izegem binnen en plunderden de woonst van Commère, alsook het stadhuis, het secretariaatshuis. Ze namen de kantonvlag mee.
Rond 10 u. werd door drie Izegemnaren een teken van samenscholing gegeven. Op de Grote Markt werden enkele geweerschoten in de lucht gelost. De gevangenen werden bevrijd na een vuurgevecht en de Brigands vertrokken om 14 u. De registers van de Burgerlijke Stand werden verbrand. In de namiddag kwam een kolonne van Rumbeke aan en vernielde de vrijheidsboom op de Grote Markt.
Enkele mannen trokken naar de kerk, braken het deurslot en maanden de spelende kinderen op het Kerkplein aan om te roepen : Leve de Keizer! Daarna werd de alarmklok geluid van 10;45 u. tot 14 u.
Intussen liepen de straten vol vreemdelingen en Izegemnaren.

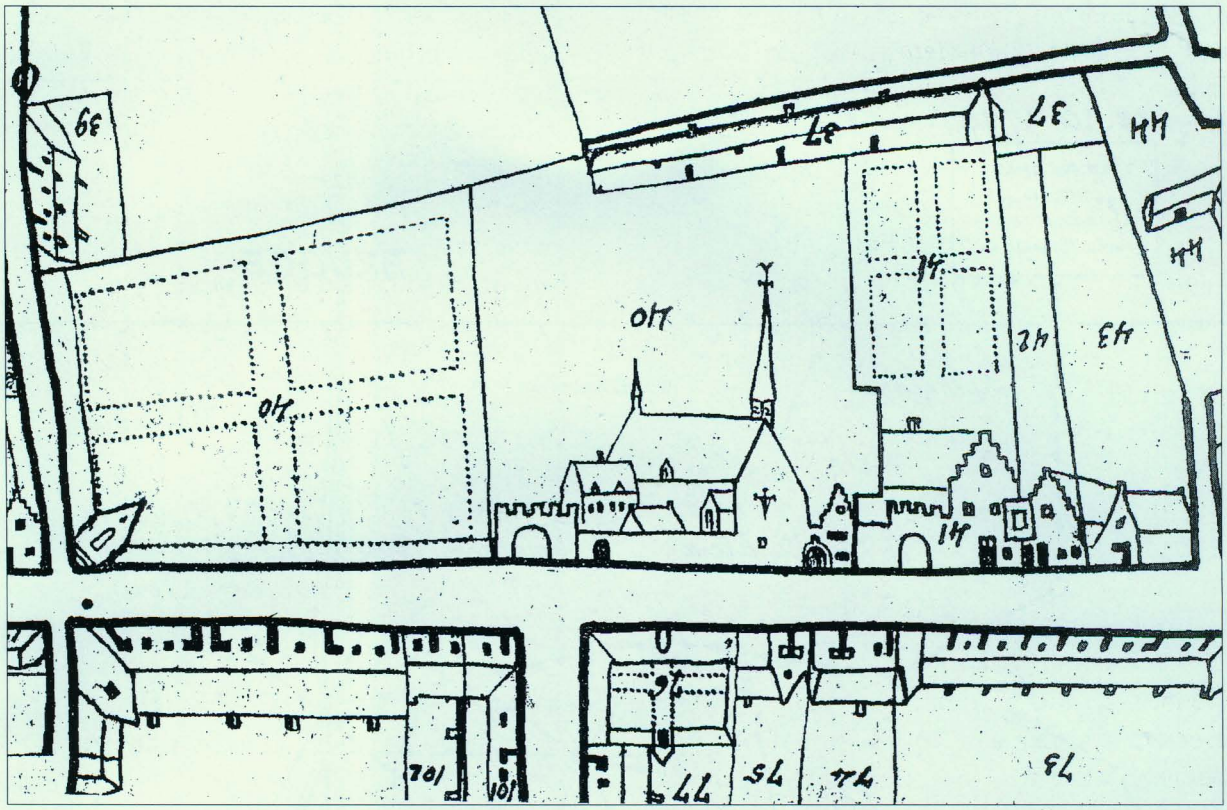

Het klooster van de Grauwe Zusters op de zuidzijde van de Roeselaarsestraat. Het stond op de plaats van de huidige Sint-Jozefskliniek en liep tot aan de Kloosterstraat (vandaar de naam).

Enkele Brigands gingen naar het huis van vrederechter Guillaume Verstraete op de Korenmarkt. De wapens die door de bevolking waren ingeleverd, werden weer opgeëist. Verstraete moest mee naar *De Rooden Hoedt* waar op de eerste verdieping de burelen van de gemeentediensten waren. Na veel bedreigingen aanhoord te hebben, diende hij mee te gaan naar Petrus Devos, ontvanger van de belastingen. Daar werd het geld van de gemeentekas in beslag genomen.
Daarna trokken ze naar het huis van de gewezen hoogbaljuw Petrus Coucke aan de Gentsestraat. Deze werd verzocht op straat te komen.
Pastoor Samuël Delaere die zich op de blekerij van Christiaan Strobbe (hoek Papestraat/ Gentsestraat - nu huis Carpentier) gedurende al die tijd al schuil gehouden had, werd gezocht en bij P. Coucke gebracht. Onder grote volkstoeloop werden beiden naar de (oude) kerk gebracht. Overal stegen kreten uit de

Grafsteen van Z.E.H. Samuel De Laere
Te vinden achteraan in de noorderbeuk van de decanale Sint-Tillokerk.

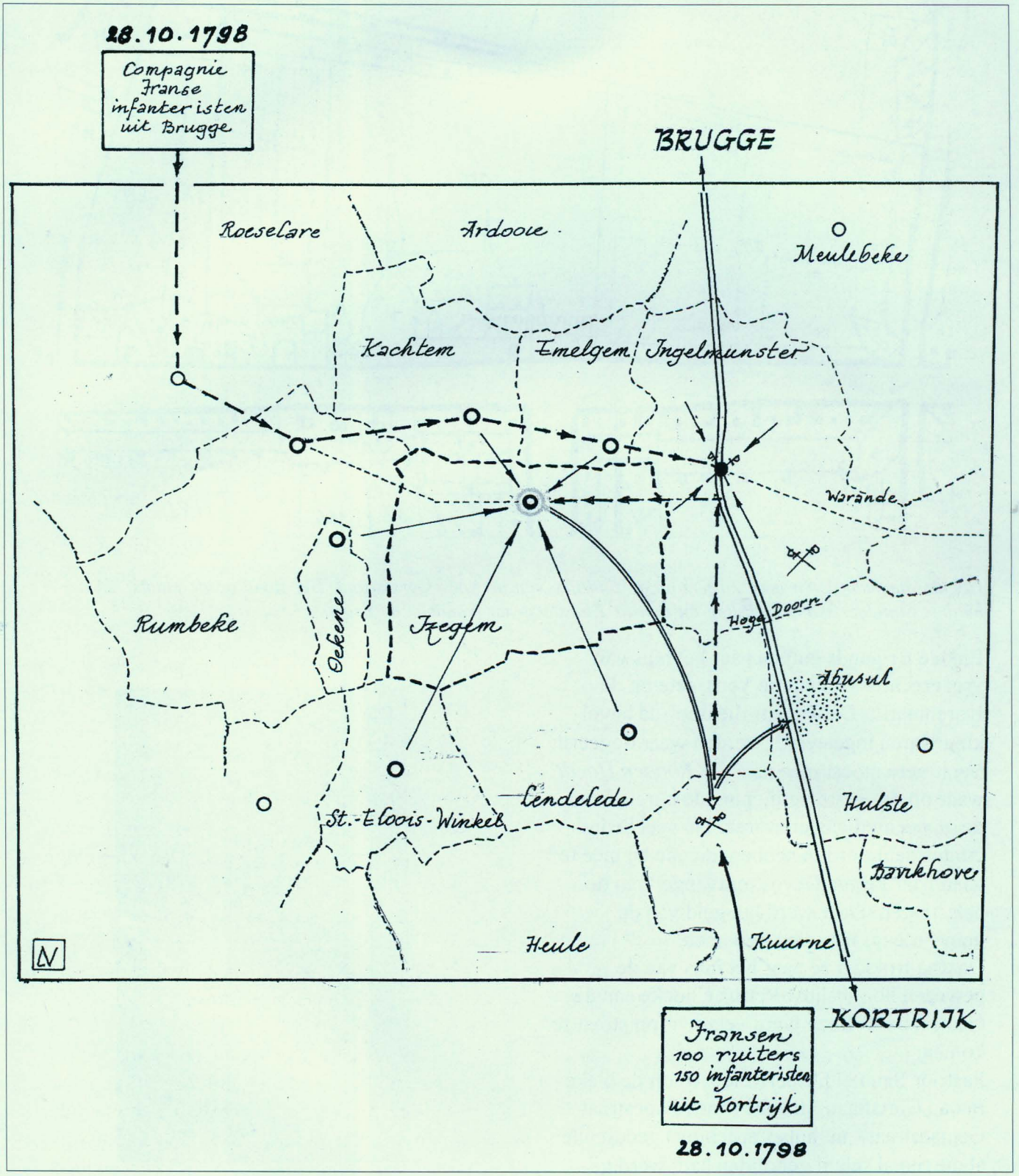
28.10.1798
Compagnie Franse infanteristen uit Brugge
BRUGGE
Roeselare
Ardooie
Meulebeke
Kachtem
Emelgem
Ingelmunster
Warände
Rumbeke
Oekene
Izegem
Hoge Doorn
Abusul
Lendelede
St.-Eloois-Winkel
Hulste
Bavikhove
Heule
Kuurne
KORTRIJK
Fransen
100 ruiters
150 infanteristen
uit Kortrijk
28.10.1798

menigte op: Leve de keizer !
Alle klokken luidden en de beiaard speelde. Er heerste een feestelijke sfeer.
Een groep Brigands uit Ingelmunster kwam aan met de Franse gemeentevlag. Ze kwamen tot aan *De Rooden Hoedt*, waar een grote menigte was samengestroomd. Ten aanzien van al dat volk werd die vlag in brand gestoken.
Inmiddels liep er een belleman door de straten om alle ingezetenen van de stad op te roepen om hun wapens af te staan aan het verzet. Alle leden van de municipale raad werden verzocht zich 's avonds om 21 u. naar het stadhuis te begeven, wilden ze niet zien, dat hun woning zou geplunderd worden.
P. Coucke probeerde alle beklagenswaardige daden te voorkomen. Betrouwbare personen stelden zich borg voor zijn leven. Om 21 u. kwam zelfs president Ameye opdagen midden een grote samengedrongen menigte. Bij zijn aankomst werd hij flink uitgejouwd en hij diende heel wat bedreigingen te aanhoren.
Hij werd gevangen genomen en naar het klooster van de Grauwe Zusters overgebracht. P. Coucke kon bekomen dat Ameye naar zijn huis in de Kerkstraat kon worden gebracht, waar hij op huisarrest werd gesteld. Drie mannen zouden bij het huis de wacht houden. Die wacht werd tot acht man uitgebreid. Ze bewaakten hem binnenshuis en aten en dronken daar naar eigen believen en toonden zich als waren ze de huisbaas zelf.

Zaterdag 27 oktober 1798
Om één uur 's nachts kwam een Brigand uit de streek van Zwevezele, Izegem binnen. Hij roerde de trom en de acht wachters die het huis Ameye bezetten aan de Kerkstraat, verlieten het huis en gingen met hem mee.
Rond 8 uur 's morgens verspreidde zich het nieuws dat een detachement Franse soldaten de gemeente Kachtem aan het plunderen was. De noodklok werd geluid.
Er kwamen hier verschillende compagnies vrijwilligers : één uit Tielt onder leiding van Larmuseau en één uit Schuiferskapelle onder leiding van smid Derckxsen. Ze bezetten voor de tweede maal Izegem en hielden de echtgenote van Commère en haar kind aan als gijzelaars. In triomf voerden ze de Roeselaarse vrijheidsboom mee.
Gewapende Brigands verzamelden en verlieten Izegem in de richting van Kachtem.
Pas om 10 u. hield de noodklok op te luiden.

Brigandszondag 28 oktober 1798
Midden de nacht vertrok er een compagnie Franse infanteristen uit Brugge om versterking te gaan bieden te Kortrijk. De reisweg die ze volgden liep over Roeselare, Kachtem, Emelgem naar Ingelmunster. Het was ongeveer 10 uur in de voormiddag toen deze compagnie de Ingelmunsterse dorpskom bereikte.
Toen daar een meisje in een herberg lastig gevallen werd, ging de stormklok luiden. De aangekomen compagnie werd onmiddellijk door vier compagnies boeren tot buiten de gemeentekom verdreven.
Deze Fransen achtervolgden verschillende naar huiskerende boeren bij de Warande en de Hoge Doorn. Velen vluchtten Kortrijkwaarts.
Het kwam ook tot een zware schermutseling op het grondgebied Hulste, waar verschillende personen gedood werden die van een "kostersmis"[10] kwamen, en naar huis keerden.
Dit verzet was de aanvang van een grote beroering in gans de streek. Op de toren van Kuurne luidde de stormklok.
Terwijl in Izegem en in alle buurgemeenten verschillende mannen zich met van alles gingen bewapenen om daarna in de richting Kuurne op te rukken, kwam een Franse commandant uit Kortrijk oprukken met 100 ruiters en 150 infanteristen. Ze deden een aanval op Kuurne, om de bijna omsingelde Fransen uit hun noodpositie te redden.
Een groep van het boerennleger trok naar Hulste en ging schuilen in het Abesullebos[11].
Woedende Fransen achtervolgden vluchtende boeren en zaaiden dood en verschrikking op hun weg. Zelfs op het platteland werden heel wat onschuldige landenaars door de Fransen omgebracht. Jacques Goethals-Vercruysse noteerde in zijn dagboek na dit bloedig treffen :

"*Men heeft begraven te Izegem 27 mensen, te Ingelmunster 33, te Lendelede 11, te Kachtem 6, te Emelgem 4 en te Kuurne 6.*"
Izegem werd weer ingenomen en de vrijheidsboom werd opnieuw geplant.
Onder de slachtoffers van Kuurne viel ook een vrouw : Maria-Magdalena Schaede van Hulste. Ze werd beroemd om haar ware heldenmoed.
Frans-Jozef Blieck[12], notaris-dichter van Izegem, heeft bij het 60ste verjaren van de Boerenkrijg (1858) een gedicht uitgegeven "Brigands-zondag- Wanne Leute". In dit gedicht is er duidelijk sprake van Wanne (=Johanna) "*een volksheldin uit Iseghem*"[13]. In dit gedicht spreekt men van een Izegemse vrouw en niet over ene uit Hulste. Ze heet wel Wanne en niet Maria-Magdalena.
Na dit bloedig treffen in Kuurne, achtervolgden de Fransen de vluchtende boeren tot in Ingelmunster en stootten daarna nog door tot Izegem.
Diverse Izegemnaren werden ondervraagd om te weten te komen waar de klokkenmeester woonde. Die kon immers wel de stormklok geluid hebben. De Fransen werden verwezen naar Joseph Callens, uurwerkmaker in de Marktstraat. Die ontkende alle schuld.
Die zondag was het een regendag en modderig rond de kerk. Hij beweerde het huis niet te hebben verlaten. Hij zei dat de opstandelingen de torendeur opengebroken hadden en zo aan 't luiden waren gegaan.
Daar zijn schoenen netjes geblonken en droog waren, aanvaardden ze zijn woorden. De torendeur was wel opengebroken, ook dat gezegde werd aanvaard.
In dezelfde straat zag Callens Joannes Storme (23 jaar) buiten komen. De Franse ruiters reden er naartoe. Ze zouden hem het hoofd afhakken. Storme viel op zijn knieën en vroeg om genade. Terwijl hij geknield zat werd hem door een van de soldaten de hand afgehakt.
De naam *Storme* komt voor op de gedenksteen. Wellicht is de jonge man aan de gevolgen van deze aanslag uitgebloed.
De Fransen die de vluchtende boeren achterna zaten, wilden Izegem in brand steken. Iets wat president Ameye kon verhinderen. Het stro om de vuurhaard aan te maken, lag al klaar op de Grote Markt. Ondereen werd er geopperd dat alleen mevrouw Caroline du Jardin, echtgenote van advocaat Charles Maes, hierbij hulp kon bieden, daar ze zeer mondig was in de Franse taal. Haar tussenkomst werd gevraagd. Ze stemde in, kleedde zich zeer netjes aan en ging dan naar de Grote Markt. Ze kwam bij de Franse bevelhebber. Daar viel ze op haar knieën en vroeg genade voor de stad. Het verzoek werd aanvaard.
Diezelfde dag was landbouwer Tanghe op stap met een geweer op de schouder. Twee Franse soldaten merkten hem op en zetten de achtervolging in. Tanghe vluchtte langs het Papeveldeken[14] en liet zich daar tussen de struiken in een gracht vol water vallen. Hij lag nog juist met zijn mond boven water. De Fransen reden wat heen en weer, konden hem nergens meer zien en gaven weldra hun achtervolging op.
Op de Grote Markt werd een nieuwe vrijheidsboom geplant met een Franse vlag in top. De commandant gaf tevens het bevel aan de municipaliteit dat de drie grote klokken[15] uit de toren dienden gehaald te worden om alle verder alarm te vermijden. De klokken van de beiaard mochten blijven. Alleen de draden die het klavier met de klokjes verbonden werden doorgeknipt. Tegen de avond van die 28ste oktober verlieten de Fransen onze stad om naar hun garnizoen in Kortrijk terug te keren.

De dagen nadien
Maandag 29 oktober 1798
In de namiddag kwamen een honderdtal Brigands uit de richting Kachtem onze stad binnen. Ze wilden de stormklok luiden maar vonden de zelen op de grond liggen. Acht Brigands trokken naar het huis van de president, maar die was afwezig. Daarna kwam de hele groep samen op de Grote Markt. De nieuwe vrijheidsboom werd weerom omgehakt en de Franse vlag werd verscheurd.
Alle huizen bleven gesloten. Izegem leek op dit moment een dode stad. Dan trok de groep naar het stadhuis. Daar namen ze twee "fusieken"

Napoleon Bonaparte

Paus Pius VII

mee die daags voordien aangeslagen geweest waren. Daarna trok de groep naar Kachtem terug.

Dinsdag 30 oktober 1798
Alle leden van de municipaliteit verzamelden in buitengewone zitting en stelden een proces-verbaal op van de gebeurtenissen sinds 26 oktober. Als verantwoordelijken voor de voorbije opschudding werden volgende namen genoteerd : Louis Van Haverbeke, wever; Jean Renier, bedelaar; Pierre Parmentier, meubelmaker; Eugène D'Haese, hoedenmaker en Jean-Baptiste Huysentruyt, garenkoopman.
Nog dezelfde dag werd een bode naar Brugge gestuurd met het verslag. Voor de derde maal werd op de Grote Markt een vrijheidsboom geplant.

Woensdag 31 oktober 1798
Rond 9 uur 's avonds kwam een bende van 130 Brigands met slaande trom Izegem binnen. Ze kwamen uit de richting Ardooie en hielden halt op de Grote Markt.
De pas opgerichte vrijheidsboom moest het weer ontgelden en werd voor de zoveelste keer omgehakt. Een Frans en Duits sprekende hoofdman[16], dezelfde van de vorige invallen, ging met enkele van zijn manschappen naar de woning van president Ameye. Alleen zijn zuster Colete was thuis. De indringers eisten geld, linnen en klederen. Ze drongen de kelder binnen om wijn en andere dranken te confisceren.
Ze bleven drie uren binnen en deden zich te goed aan het gevonden edele nat. Bij advocaat Maes werd ook aangebeld. Hier werd geld en klederen geëist. Hetzelfde gebeurde op nog menig andere plaatsen.
Vermeulen, de waard uit *De Rooden Hoedt* diende de woning van de vrederechter aan te wijzen. Ze trokken er binnen en zouden het huis plat branden zo de rechter niet verscheen. Met de lantaarn in de hand werden alle plaatsen van het huis afgezocht. Een hoeveelheid kousen en klederen werden meegenomen.
De onrust bleef gans de nacht duren. Iedereen diende aan deur of venster licht te laten branden. Bij François Berlamont en bij de gezusters du Jardin werd een kogel door de deur geschoten.
Pas in de vroege morgen van Allerheiligen, rond 7 uur, trok de groep weg in de richting van Sint-Eloois-Winkel.

Donderdag 1 november 1798
Nog dezelfde dag werd een nieuwe vrijheids-

boom geplant op de Grote Markt.
Eindelijk keerde de gewenste rust terug.
Pastoor Delaere tekende slechts negen namen op van personen die in deze strijd gevallen waren. Wij citeren :

1. Frans Messeyne	50 j.
2. Gregorius De Meyere	32 j.
3. Jacobus Rosselle	64 j.
4. Gregorius Verhulst	23 j.
5. Guillielmus Albertus Renier	48 j.
6. Joannes Parmentier	28 j.
7. Joannes Neirynck	54 j.
8. Petrus Berlamont[17]	51 j.
9. Joannes Ant. F. Storme	23 j.

De later geplaatste arduinen gedenkplaat in het kerkportaal van de Sint-Tillokerk, die bij het eerste eeuwfeest aangebracht werd, bevatte twee namen meer, nl. Hilonius Naert en Joannes Deval.
In een ambtelijk stuk werd ook nog de naam van Jan Albert Vandaele gevonden. Tenslotte mogen de vijf terdoodveroordeelden niet vergeten worden die voor hetzelfde ideaal vielen.
Niet alle namen waren officieel genoteerd. Bij het eeuwfeest in 1898 werd dan op de gedenksteen onderaan nog een regel toegevoegd die alle niet-gekende namen omvatte. Die regel luidde : "*En nog een twintigtal andere Izegemnaren*".
Naast de namen die vermeld staan op de herdenkingsteen in het kerkportaal van onze decanaatskerk (en op de gedachtenis die in 1898 uitgereikt werd) vonden we meerdere namen in het werk van Antoon Lowyck.
We citeren : D'Haese Eugene, hoofdman; Seynaeve Charles, die de stormklok luidde; Lammertyn Eugene, maander; Deprez; Werbrouck Eugene, schoenmaker; Cottigny Pr.
Opgejaagde Brigands : Michels, hoofdman; Gryspeerd Ferdinand, opperhoofdman; Verscheure Tobias, landwerkman en deserteur; Depickere (de oudste); Dumats Ferdinand, "Brossetier"; Roose Louis, landwerkman en Wallaerts.
Ook Leopold Slosse vertelt :
Bij den Franse uitval bij de Rijselpoort te Marke werd er door de Fransen fel in het wild geschoten en verder verwoed gevochten. "*Zo brachten zij 9 mensen om de hals van Izegem*".
Op de Kortrijkse gedenkplaat (in de Sint-Michielskerk) worden ook vier Izegemnaars vermeld : Albrecht P.; Berlamont P.; De Wulf P. en Verscheure J.
Van de vijf veroordeelden die een jaar na de Boerenkrijg in Doornik tot de dood werden verwezen, is alleen één naam met zekerheid gekend : Jean-Baptiste Huysentruyt. De Izegemse municipaliteit diende een verzoekschrift in om begenadiging te bekomen voor genoemde Huysentruyt. Dit schrijven werd verstuurd naar de advocaat, die als verdediger voor hem optrad. De aanvraag bleef zonder goede gevolgen.

En na de strijd ?

Tijdens de eerste dagen die volgden op Allerheiligen doorkruisten heel wat Franse troepen aanhoudend de dorpen van midden-West-Vlaanderen. Ze bleven hardnekkig zoeken naar de laatste kernen van overgebleven Brigandsbenden. Sommige Franse brigades moesten dringend iets bij hun manschappen laten vernieuwen :
Zo waren hier drie schoenmakers die samen 14 paar schoenen dienden te maken en te leveren tegen 23.30.0 gulden.
Ook Eugène Berlamont, de waard uit *De Zwarte Leeuw* diende mondkosten aan te rekenen voor de daar gevestigde ruiterij ten bedrage van 42 gulden.
Tijdens de Republikeinse feesten en bij het wegnemen en het vervoeren van twee klokken naar Brugge onder toezicht van de Franse commandant Becu, kapitein der grenadiers, en bij doortochten van troepen en gendarmen werd de rekening geregeld aangedikt in *De Rooden Hoedt*. E.H. Pieter Declercq heeft daarvan een mooi voorbeeld gegeven in zijn artikel van 2 december 1960 in het plaatselijk weekblad *De Mandelbode*.
Silvester Vermeulen had de zwaarste rekening aan te bieden voor alle levensmiddelen voor de bij hem gevestigde ruiters met hun paarden

NEDERDUITSCH

LETTERKUNDIG

JAERBOEKJE,

Voor 1858.

—

VYF EN TWINTIGSTE JAERGANG.

Een krachtig, vryheidminnend, zich zelf achtend volk laet zich zyne moedersprack zoo niet wegpraten.

FRIEDR. OETKER, *Vlaemsche Taelstryd*, naer J. M. DAUTZENBERGS vertaling.

GENT,
DRUKKERY VAN I. S. VAN DOOSSELAERE,
Kleine Botermarkt, 4.

Brigands-zondag.

Wanne Leute.

(28 OCTOBER 1798.)

Niet vreemd aen 't leed is Iseghem gebleven,
Dat leed, gebrouwd door 't Sankulottental.
't Was zondag, en de morgenklok sloeg zeven,
Weldra gevolgd van een trompetgeschal.
't Verraste volk springt op, doorkruist de straten,
En vraegt den zin van 't onverwacht geluid.
« Op, burgers, op! De vyand naekt, soldaten
Van Frankryk; op, te wapen en vooruit! »

Daer vat geweer al die geweer kan voeren:
Zelfs 't fraei geslacht vermengt zich in den stoet.
Men trekt te velde, en burgeren en boeren (1)
Vervolgen bei 't geheele fransch gebroed.
Hun marschgedruisch zet alles overende,
En schriklyk wast hun wemelende schaer;
Gelyk een storm bedreigt zy de oorlogsbende
Die wykt, en raekt, te Kortryk, uit gevaer.

Daer buiten staen de Vlaemsche wraekgezinden
In wild gewoel en ydel waengebrom,
Terwyl, in stad, de Franschen middel vinden
Tot weêrwraek, met versterkten krygersdrom.
Zy willen bloed; de schandvlek van hun vlieden
Wil aenstonds bloed. Daer snellen ze uit de poort,
En vliegen in den hoop der buitenlieden.
Elk vlugt, een deel wordt vlugtende vermoord.

Slechts éene ('t is een vrouw) blyft onbewogen,
En in 't bereik eens krygers. Maer hy stuit
Zyn vaert, en dobbert tusschen 't mededoogen,
Dat hem verrast, en 't wreede moordbesluit.
Hy zwaeit zyn stael, vermydt haer aen te randen,
En wenscht haer vlugt. Zy springt hem te gemoet
Met scherp geweer.... (2) 't Geweer ontvalt haer handen.
Zy valt er naest, en zwemt in eigen bloed.

Wie was die vrouw, die neêrgevelde brave?
Een volksheldin van Iseghem. Men zegt
Dat ze uitblonk door de kloek- en schoonheidsgave,
En, levend uit de banden van den echt,
De vreugde-zelv' was, dragend op haer lippen
Het lachjen, als een telg van Demokriet.
De Tyd vergat haer stamnaem aen te stippen;
Maer hy vergeet zyn *Wanne Leute* niet.

F. BLIECK.

ISEGHEM. 1857.

ONZE BOEREN

Woorden van Hend. PERSYN. Muziek van P. Didacus VAN GEYSEGHEM, Minderbroeder.

Marschmaat.

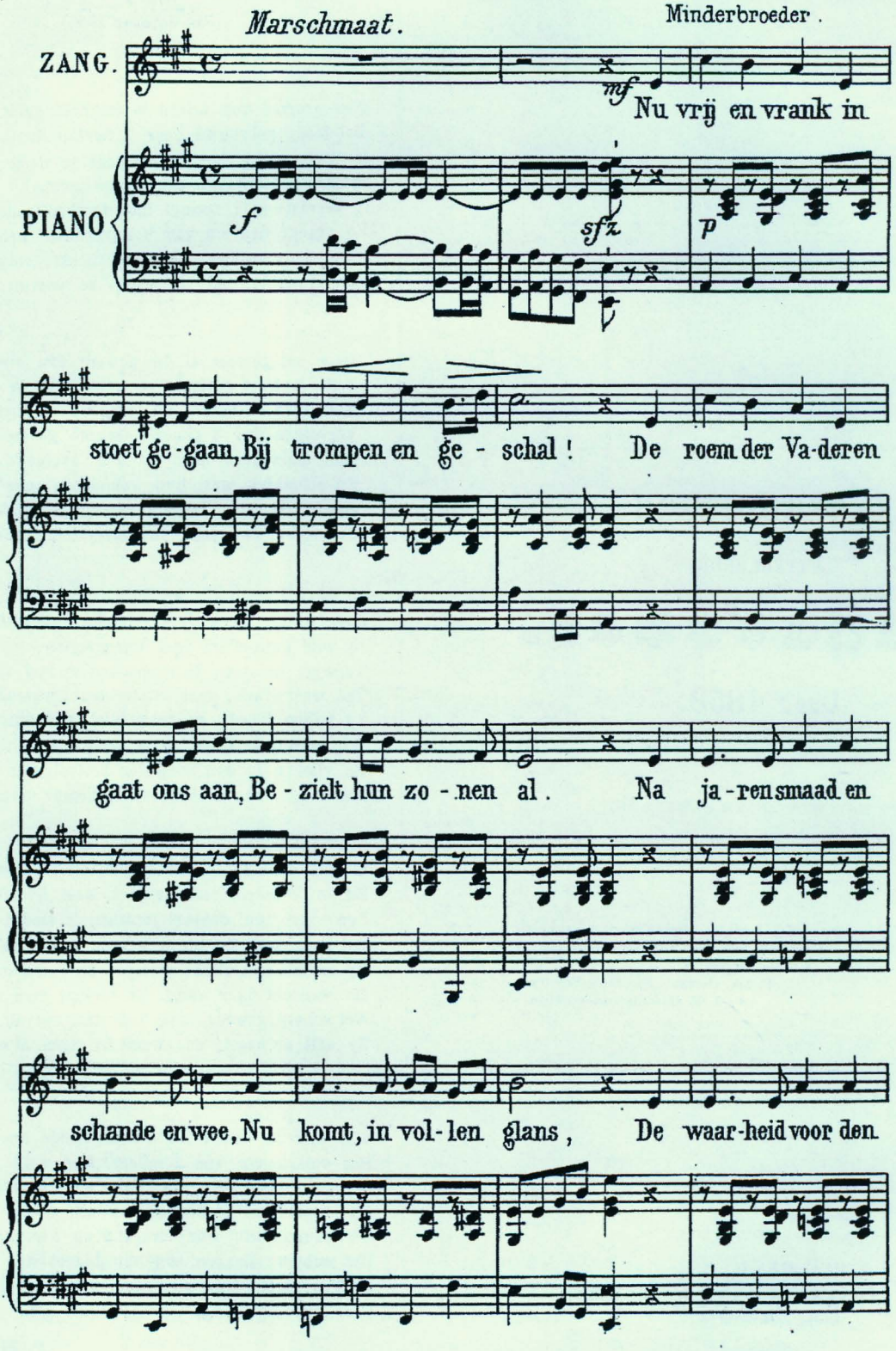

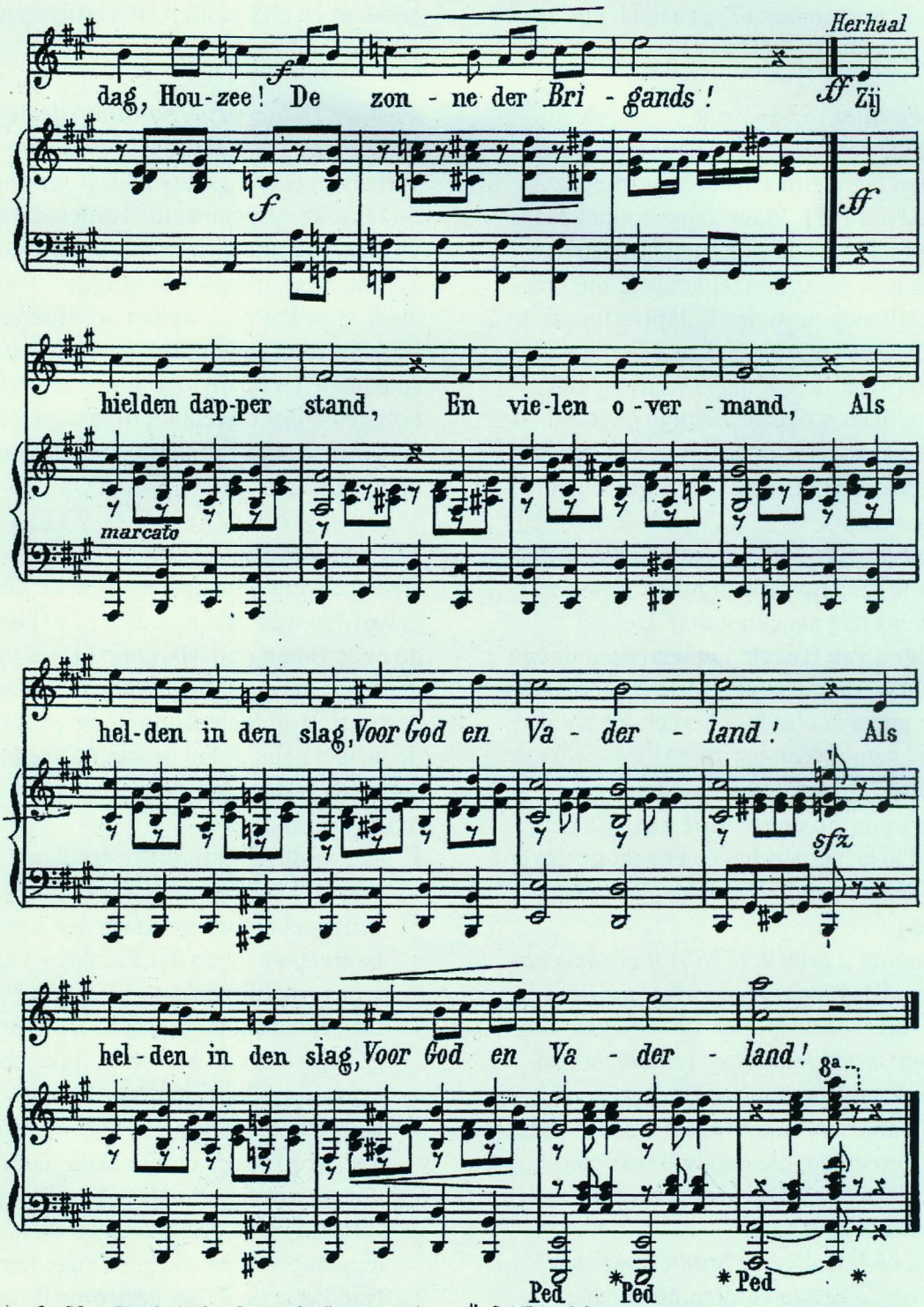

2. Met *Vrijheid* in den valschen mond,
Maar boeien in der hand,
Zoo kwam op onzen vlaamschen grond
De vreemde dwingeland.
Het kruis moest weg, de kerken toe,
't Was rooven, branden, slaan
Zoo mieken zij ons mannen moe.
Die schaarden rond de vaan!

3. Zij vielen, maar van gouw tot gouw
Waar vlaamsche borsten slaan,
Zal diep in 't hert, zal vast en trouw
Hun naam gedreven staan.
En kwame weêr de dwingeland,
Als over honderd jaar,
Nog vond hij, kruis en staal in hand,
Ons vrije boeren dáár!

tussen 3 Brumaire (24 oktober 1798) tot 16 Fructidor (2 september 1799) samen goed voor 325.13.6 gulden (zie bijlage 4).

Acht dagen later

De Izegemse bevolking werd opnieuw opgeschrikt toen het nieuws als een vuurtje de ronde deed dat E.H. Maes aangehouden was. Deze geestelijke was een rustend priester te Izegem en ook geboren Izegemnaar, die hier nog verschillende maanden hulppriester geweest was onder pastoor J. Lust. Gezien zijn ouderdom (meer dan 60 jaar) werd hij niet verbannen, maar wel naar Brugge gevoerd en daar in de gevangenis opgesloten. Na een kort verblijf aldaar is E.H. Maes in de gevangenis overleden.

Samen met de heer Maes werd ook een pater Karmeliet te Izegem aangehouden. Pastoor S. Delaere werd niet aangehouden. De municipaliteit van Izegem liet hem oogluikend zijn priesterwerk verrichten. Alle Izegemnaren stonden immers achter hun herder. Ze zouden zeker voor hem opkomen.

Maar....op 12 april 1798 kwam hier een beëdigd priester op de pastorie aan : de heer Debbout. Hij is hier slechts één nacht gebleven. Pastoor Delaere pende het volgende neer in zijn kroniek.

"Vandaag 12 april 1798 is hier toegekomen de heer Debbout, gezonden door het vicariaat van Doornik, doch de volgende dag in de vreoge morgen is hij er verschrikt vandoor gegaan en is niet meer teruggekeerd."

De waard van *De Rooden Hoedt* was Silvester François Vermeulen, die gehuwd was met Marainne Cottignies. Dat was een zeer Republikeins gezind paar.

De herberg had de diverse burelen van de gemeente op de eerste verdieping van het gebouw. Dag en nacht wapperde de Franse driekleur aan een van de vensters van de raadkamer, langs de kant van de Nieuwstraat. In de nacht van 9 naar 10 april 1798 werd deze door onbekende(n) neergehaald en meegenomen.

Op zondag 1 Pluviose VII (20 januari 1799) wapperde er een nieuwe Franse driekleur aan 't venster aan de raadkamer. Deze had met stokken en al 5 gulden en 4 stuivers gekost aan de municipaliteit.

Pastoor Delaeres verbanningsdecreet

In de maand januari van 1799 kwam een verbanningsdecreet tegen pastoor Delaere. Uit de tekst kon opgemaakt worden dat priesters vijanden bij uitstek waren voor de Republiek. Tal van beschuldigingen volgden. Delaere bleef. Zijn kudde zorgde voortdurend voor schuiloorden en voedsel. Niettegenstaande spiedende en op de loer liggende verklikkers kon de herder ongehinderd zijn ganse kudde bedienen en dat tot Napoleon het concordaat ondertekende.

Het concordaat

Nadat Napoleon Bonaparte eerste consul geworden was (9 november 1799) begon hij na de overwinning bij Marengo (1800) aan een grondige herinrichting van het land, zowel op bestuurlijk en rechterlijk als op wetgevend en financieel gebied. Hij bracht de vrede terug in het land en sloot het concordaat. Zijn beweegreden waren :

1. Hij wilde de katholieke eredienst in Frankrijk officieel herstellen, daar hij de maatschappelijke waarden van het katholicisme begreep en inzag dat Frankrijk katholiek wenste te blijven.
   De scheuring tussen kerk en staat die het gevolg was van een burgerlijke constitutie, kon alleen door de tussenkomst van de paus (toen : Pius VII 1800 – 1823) opgelost worden. Er moet echter aan toegevoegd worden dat Napoleon zijn wil trachtte op te dringen en zo de hand wilde leggen op de nieuw ingerichte kerk.
2. Napoleon heeft het concordaat onderschreven dat van 1801 tot 1905 de toestand van de kerk in Frankrijk geregeld heeft. Hij heeft zijn wil doorgedreven spijts het verzet van zijn godsdienstvijandige omgeving, van zijn constitutionele bisschoppen en van de heersende Voltairiaanse geest waarmee die Fransen in die jaren grondig doordrongen waren.

De onderhandelingen
De voorafgaande onderhandelingen grepen plaats te Parijs tussen 5 november 1800 en 15 juli 1801. Ze werden vooral gevoerd tussen E. H. Bernier aan de Franse zijde en door Mgr. Spina en later door Kardinaal Consalvi, aan de pauselijke zijde.
Het werd een lastig onderhoud, waarbij Pius VII zich zeer inschikkelijk toonde.
De belangrijkste artikelen van het concordaat:

1. De katholieke godsdienst wordt niet meer als staatsgodsdienst gehandhaafd. Hij wordt wel erkend als de belijdenis van het merendeel van het Franse volk. De openbare beoefening van de eredienst is vrij. Alle bisschoppen dienen ontslag te nemen. De nieuwe benoemingen worden door de consul gedaan en door de paus bekrachtigd. In plaats van 135 bisdommen, zoals het vroeger geweest was, bleven er na de vernieuwing alleen nog 60 bisdommen over, ons land inbegrepen.
2. Bisschoppen en pastoors kregen de belofte een jaarwedde te ontvangen, zijnde een bezoldiging als bedienaars van de eredienst.

Belang van het concordaat

- Door het concordaat werd de katholieke eredienst wettelijk heringericht.
- Zodoende kwam er een einde aan de constitutionele scheuring.
- Aan de paus werd een rechtsmacht toegekend, die hij voordien nog nooit gekend had: hij kon bisschoppen afzetten, zo ze hun ontslag niet wilden indienen.
- De geestelijkheid stond meer onder de macht van de regering, die haar benoemde en bezoldigde en aan wie ze trouw zwoer.

Uitvoering van het concordaat en de organieke artikelen
Napoleon liet met het concordaat ook 77 organieke artikelen verschijnen die een soort politiereglement vormden voor de kerkbedienaars. Om wettelijk te zijn, moesten nieuwe decreten een "placet" van de regering dragen. Zonder dit placet waren ze niet van kracht.
Kardinaal Caprara werd met het doorvoeren van de nieuwe regeling in Frankrijk belast. Hij regelde:

- de nieuwe indeling van de bisdommen;
- de toestand van de gehuwde priesters;
- de verzoening van de constitutionele geestelijken.

De vroegere bisschoppen hadden hun ontslag ingediend of aanvaard (er waren wel 13 uitzonderingen). Napoleon koos de nieuwe bisschoppen: 18 geëmigreerden en 19 constitutionelen.

Een toevallige vondst: Een Izegemse heldin uit de Boerenkrijg ?

De Izegemse notaris Frans-Jozef Blieck werkte in 1857 mee aan de samenstelling van het in 1858 *Nederduitsch letterkundig jaerboekje* dat zou uitgegeven worden bij de drukkerij van I. S. Van Doosselaere op de Kleine Botermarkt 4 te Gent.
Eens het boekje op de markt, kon men een gedicht vinden van de hand van onze Izegemnaar met als titel *Brigands-Zondag* (28 oktober 1798). In het jaar 1858 was dit bloedig gebeuren juist zestig jaar voorbij en kon dit best eens gememoreerd worden.
Volgens het gedicht was een van de Izegemse gesneuvelden, die gevallen was onder het zwaard van de Fransen, een vrouw. Haar naam komt niet voor op de gedenksteen die een eeuw later in het kerkportaal van de Sint-Tillokerk werd ingemetseld. Haar naam staat ook nergens geboekt in de registers van de overledenen in ons eigen stadsarchief. Haar lijk werd met vele andere in een massagraf gestopt en zand erover. Die fiere heldin werd begraven en... vergeten. Of bleef het alleen een heldin uit de droomwereld van de dichter? Uit het gedicht van Frans-Jozef Blieck komt ze naar ons toe als een ongehuwde vrouw met een lachend voorkomen, die luistert naar de naam Joanna. In de volksmond stond ze bekend als "Wanne Leute".
Hier volgt het gedicht in zijn geheel, maar wel in de stijl en de schrijfwijze van toen.
Honderd jaar na dit openlijk verzet tegen de toenmalige Franse bezetting, dat uiteindelijk

Cousin Charles de Loupoigne
"Charlepoeng"

strandde in een bloedige en fatale nederlaag te Hasselt op 5 december 1798, werd dit gebeuren in 1898 in tal van Vlaamse steden luisterlijk herdacht.
Ook Izegem deed aan deze nationale heldenhulde mee. De grote stoet die door de straten van de binnenstad trok en waarin de toenmalige schooljeugd zingend opstapte, was daarbij een spontaan huldebetoon. Vol enthousiasme zongen ze uit volle borst het lied van "Onze Boeren". Als herinnering aan dit gebeuren gaven we hierboven al tekst en muziek van dit lied dat toen furore maakte en met zoveel brio herhaaldelijk gezongen werd dat het door de straten galmde. Zelfs onze vaderen, die het in hun jeugd beleefd en gezongen hadden, zongen het jaren later nog in brokstukken opnieuw, toen ze bij wijlen aan dit feestgebeuren terug dachten.
Daar alle namen van de gevallen helden niet meer bekend waren, leest men nu nog op de gedenksteen helemaal onderaan: "... en nog een twintigtal anderen". Misschien was *Wanne Leute* ook één van die twintig onbekende

Aan de Izegemse gesneuvelden

Rijst uit uw graf, rijst op, O Izegemse helden,
Gij die den Vadergrond besproeid hebt met uw bloed.
't Goud zal op steen uw namen vermelden;
Eeuwig herdenken uw zonen uwen moed.
Zwaar dwong het vreemde juk den nek der fiere Belgen
In huis en keren zag men schande en dwang
Het Frans geweld de vrijheid verdelgen,
Op droeve puinen klonk een zegezang.

God! Wie zal het onrecht wreken?
God! Wie zal de boeien breken?
Belg! Op! Te wapen! Voor God en recht!

Hoort! Alom weerklinkt de kreet der boeren,
"Wee! Die aan onz' oude vrijheid roeren!
"Op, wakker! Te wapen! Voor God en recht!

Wee! Wee! Wat kon uw moed; o dappre makkers,
Bij overmacht, schavot en moordend lood?
Zij zijn gesneuveld, op hun' akkers,
Hun land getrouw in leven en in dood,
Al vielen zij, hun eer blijft groot.

SLOTZANG
Rijst uit uw graf, rijst op, o Izegemse helden,
Gij die den Vadergrond besproeid hebt met uw bloed.
't Goud zal op steen uw namen vermelden;
Eeuwig herdenken uwe zonen uwen moed.
Heil Berlamont, Neirynck, Verhulst, Rosselle, Renier
Storme, Messeyne, Demeyere, Parmentier!
Rijst uit uw graf, rijst op, o helden!
Daar waar de Mandel dronk uw bloed.
Gegroet!
Eeuwig herdenken wij uw moed,

gesneuvelden. Misschien was ze wel de enige Izegemse vrouw die in deze strijd viel. Wellicht wel de enige echte Izegemse "heldin"!

Er was ook verzet aan Waalse kant
Charles Jacquemin (1761-1799) alias *Cousin Charles de Loupoigne*, was bij de Vlamingen bekend onder de naam van *Charlepoeng*.
Hij was te Brussel in 1761 geboren. Zijn vader was jeneverstoker was te Eigenbrakel (Braine-

l'Alleud). Zijn onstandvastig karakter en de tijdsomstandigheden lieten hem vervallen en leidden hem uiteindelijk tot de weerstand die zich richtte tegen de Franse belegeraars.
Zijn werkkamp werd de Dijlevallei. Zijn strijdersnaam werd *Charles de Loupoigne*. De ttiel die hij zich in naam van de Oostenrijkse keizer rechtmatig toeëigende was die van "Commandant van 't Belgisch leger" (Commandant de l'Armée Belgique).
In de nacht van 3-4 januari 1796, zijnde een jaar en negen maanden vóór de Boerenkrijg, uitte Charlepoeng zich voor het eerst als rebel. Hij deed een verrassingsaanval op Genappe en verbond zich 's anderendaags met zijn klein legergroepje een gewaagde aanval te ondernemen op Charleroi over het Vier-armen-kruispunt. Vanaf Gosselies werd zijn groep door de Fransen verdeeld. Charlepoeng slaagde erin te ontsnappen. Hij werd bij verstek ter dood veroordeeld.
Het was slechts in 1799 dat hij, toevallig te Loonbeek zijnde, aldaar na een korte schermutseling verslagen en gevangen werd.
Zijn hoofd werd te Brussel ten toon gesteld.

4.FEESTEN NA 100 JAAR

Bij het eerste eeuwfeest van de Boerenkrijg in 1898 werden er op heel veel plaatsen in het Vlaamse land grootscheepse huldefeesten op touw gezet. Bij de herdenkingen van onze Izegemse gesneuvelden, die hun leven offerden voor *Outer en Heerd* kwamen twee plaatsen bijzonder in aanmerking: Izegem en Kortrijk.

Hulde te Izegem

Voorbereiding
Voor deze feestelijke aangelegenheid werd een bijzonder comité samengesteld dat bestond uit:

- erevoorzitters Hr. Baron Alexander Gillès de Pélichy en Z.E.H. Pastoor De Hulster;
- voorzitter: Eugène Carpentier;
- ondervoorzitters: E.H. Lagace, onderpastoor en François Gheysens;

Izegemse gekleurde steendrukaffiche van de Boerenkrijgfeesten van 1898

- schatbewaarder: August De Ryckere;
- schrijver: dr. Jules Gits.

Aankondiging
Acht dagen voor het eigenlijke feest werd door Dr. Cyriel Vande Walle een artikel geschreven waarin hij de reden van dit feestgebeuren duidelijk stelde; het verscheen in een plaatselijk

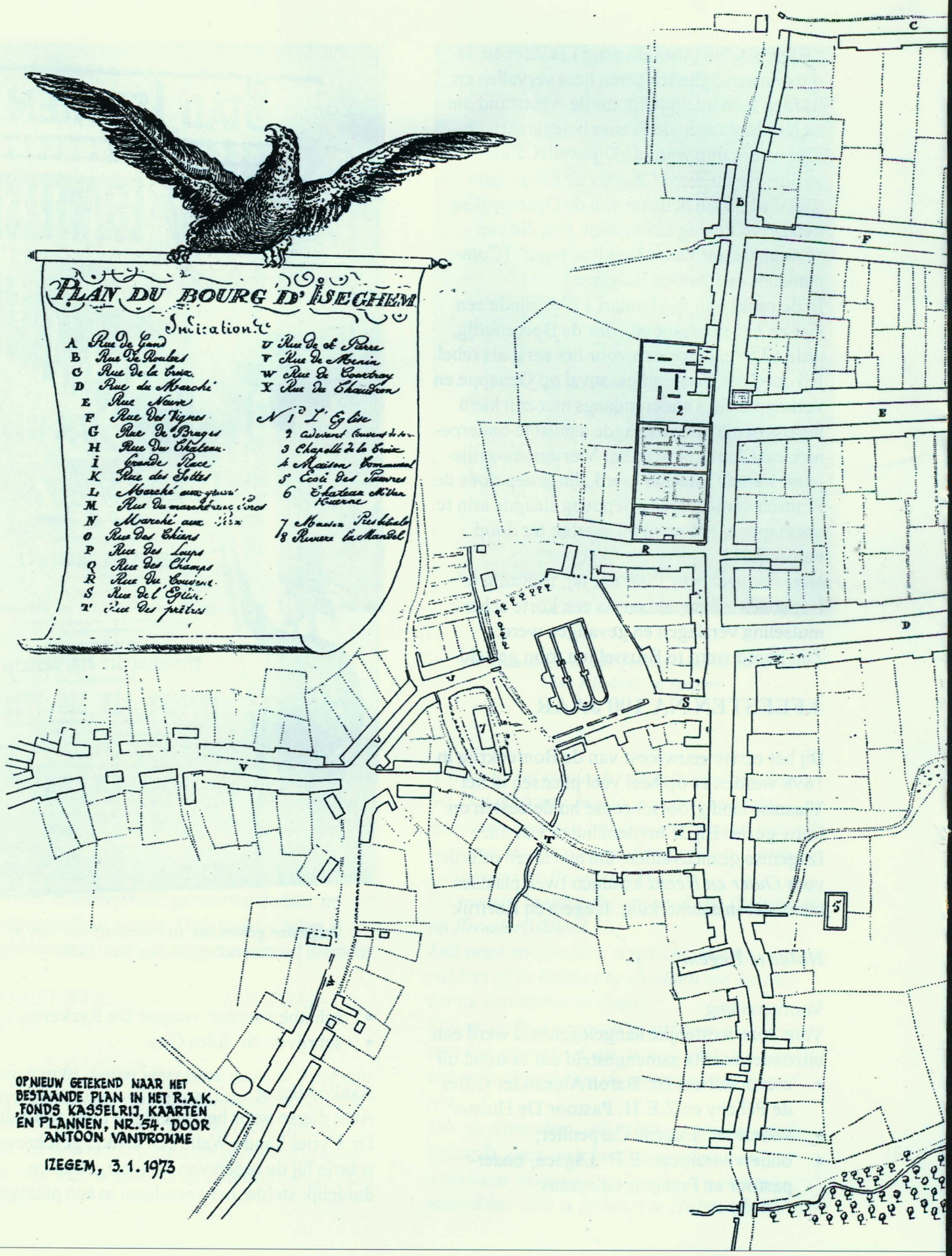
PLAN DU BOURG D'ISEGHEM
Indication
A Rue de Gand
B Rue de Roulers
C Rue de la Croix
D Rue du Marché
E Rue Neuve
F Rue des Vignes
G Rue de Bruges
H Rue du Château
I Grande Rue
K Rue des Soltes
L Marché aux grains
M Rue du marché aux Oignons
N Marché aux Vins
O Rue des Chiens
P Rue des Loups
Q Rue des Champs
R Rue du Couvent
S Rue de l'Eglise
T Rue des prêtres
U Rue de St Pierre
V Rue de Menin
W Rue de Courtray
X Rue du Chaudron
N.s de L'Eglise
2 Couvent Couvent de Sœurs
3 Chapelle de la Croix
4 Maison Communal
5 Ecole des Sœurs
6 Château Milieu Ruine
7 Maison Presbitérale
8 Rivière la Mandel
OPNIEUW GETEKEND NAAR HET BESTAANDE PLAN IN HET R.A.K. ,FONDS KASSELRIJ, KAARTEN EN PLANNEN, NR. 54. DOOR ANTOON VANDROMME
IZEGEM, 3.1.1973

ware grootte van het origineel : 105,5 x 66 cm

28.08.1898 – Brigandszondag te Izegem
Eerste eeuwfeest van de Boerenkrijg.
Zicht van de feeststoet in de Gentsestraat.

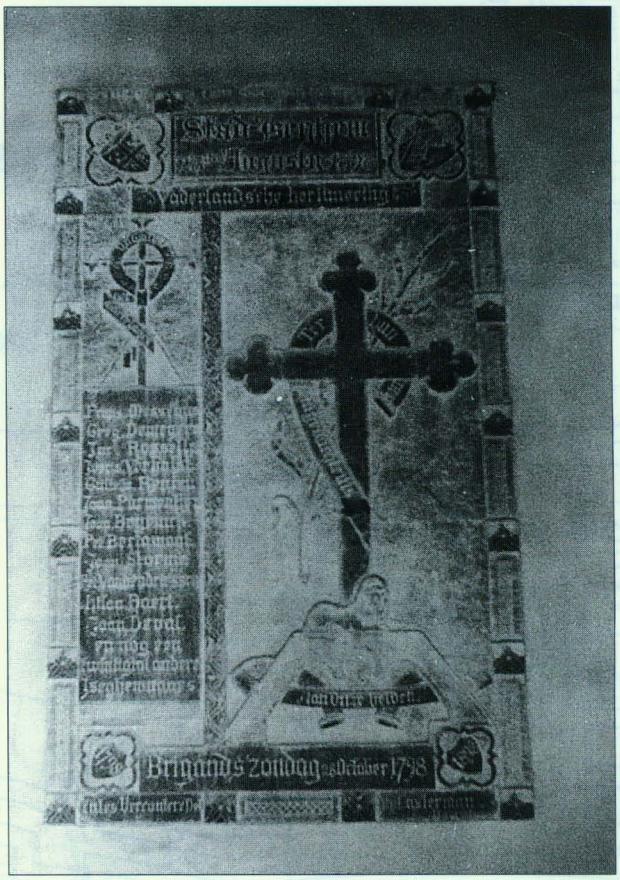

De muursteen in het portaal van de dekanale Sint-Tillokerk te Izegem

weekblad (28.08.1898), waarbij de verzamelderang van E. H. Slosse het ons nu mogelijk maakte, dit artikel te gebruiken (*D.A.I. Sf. XIII/38)*.
Daar het origineel op verschillende plaatsen moeilijk te lezen bleef, geven we de hier in oorspronkelijke versie. Ook in deze tekst is opgeblazen romantiek een weerkerend element.

ONS EEUWFEEST VAN DEN BOERENKRIJG

Binnen acht dagen viert onze stad de feest van Brigandszondag van den beloken tijd van den Boerenkrijg; en 't is met volle recht dat dit feest zal luisterlijk wezen en geestdriftig meer dan ooit. Wat is immers de beteekenis van dien dag ?

't Was op het einde der laatste eeuw in de jaren 90, dat de franschen in onzen vlaamsche gewesten kwamen ingebroken om aan ons volk hunne gedachten op te dringen over: Vrijheid, Gelijkheid en Broederlijkheid.
En waarin bestaat die vrijheid, die Gelijkheid en Broederlijkheid ?
Dat onze voorouders verplicht wierden van op zolders of in kelders te vluchten om hunne eerste communie te doen;
Dat er verbod gegeven wierd aan onze Priesters van misse te doen, van de HH. Sacramenten te bedienen, van de stervenden te berechten;
Dat de franschen, als echte en afschuwelijke lafaards, onze onschuldige kinderen en weerlooze vrouwen mishandelden en vermoordden. Dat is gebeurt te Hulste als het volk

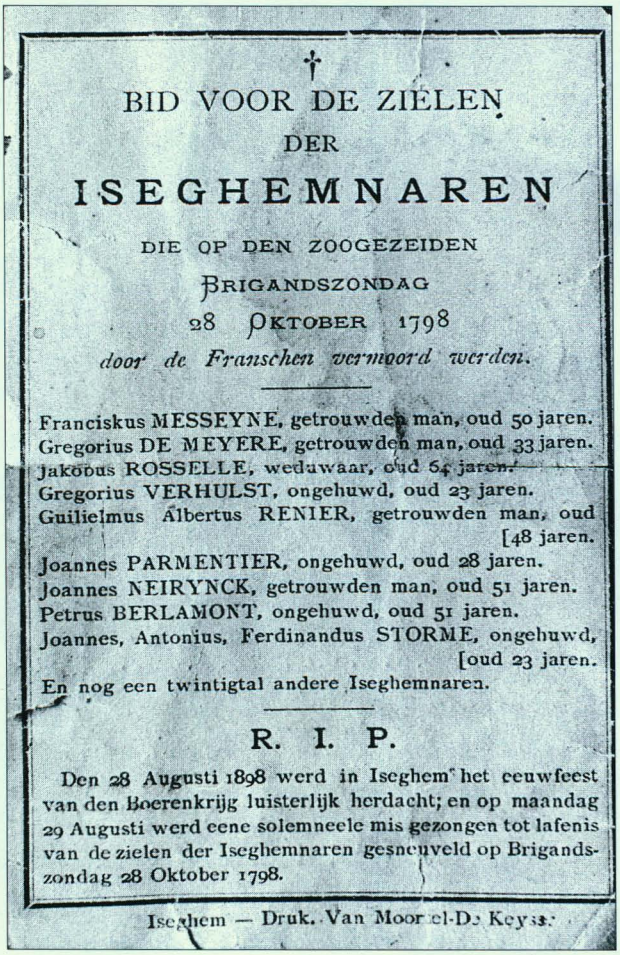

†

BID VOOR DE ZIELEN
DER
ISEGHEMNAREN
DIE OP DEN ZOOGEZEIDEN
BRIGANDSZONDAG
28 OKTOBER 1798
door de Franschen vermoord werden.

Franciskus MESSEYNE, getrouwden man, oud 50 jaren.
Gregorius DE MEYERE, getrouwden man, oud 33 jaren.
Jakobus ROSSELLE, wedauwaar, oud 64 jaren.
Gregorius VERHULST, ongehuwd, oud 23 jaren.
Guilielmus Albertus RENIER, getrouwden man, oud [48 jaren.
Joannes PARMENTIER, ongehuwd, oud 28 jaren.
Joannes NEIRYNCK, getrouwden man, oud 51 jaren.
Petrus BERLAMONT, ongehuwd, oud 51 jaren.
Joannes, Antonius, Ferdinandus STORME, ongehuwd, [oud 23 jaren.
En nog een twintigtal andere Iseghemnaren.

R. I. P.

Den 28 Augusti 1898 werd in Iseghem het eeuwfeest van den Boerenkrijg luisterlijk herdacht; en op maandag 29 Augusti werd eene solemneele mis gezongen tot lafenis van de zielen der Iseghemnaren gesneuveld op Brigandszondag 28 Oktober 1798.

Iseghem — Druk. Van Moorel-De Keyser.

van de hoogmis kwam;
Dat zij onze kerken plunderden, onze klokken en kostelijke schilderijen stolen end dan onze gebouwen in brande staken;
Dat zij in de bijzondere huizen binnendrongen en onmenschelijk en zonder genade, geld of leven vroegen.
Geen wonder dus dat, op zekeren zondag van 1798, eenige onzer medeburgers te wapen trokken, toen zij vernamen dat de franschen van Rousselare, langs Cachtem, Iseghemwaarts kwamen om te moorden, te branden en te plunderen.
Zij en wisten niet onze jongens, of zij machtig en sterk genoeg gingen zijn om den vijand tegen te houden, of zij misschien geene zekere dood te gemoet liepen. Eén gedacht alleen bezielde hen: onze kinders, onze vrouwen, onze stad moeten gespaard en bewaard blijven, zelfs ten prijze van ons bloed en ons leven.
Zoo spraken, waren helden; en dààr is de betekenis van den strijd, dat is het bedied der rijke vroomheid onzer vaderen. Zij die bleven in het gevecht, ongewapend, zonder steun van rijkere lieden of edel volk, tegen den vijand optrokken, zijn onze bewondering, en onze dankbaarheid weerdig.
Daar is het verheven bedied der feeste van Zondag.
Hoe komt het dan dat sommige onzer landgenoten onzer medeburgers, den boerenkrijg aanzien als een werk van schade en schande? Waarom?
Omdat de zegevierende franschman, beschaamd over zijne gruwelen en euveldaden, ter kwader trouwe, uit eeuwenoude veedte tegen al dat Vlaamsch en vlaming is, de geschiedenis dier droevig tijden verminkt, veranderd en vervalscht heeft.
Gelukkig dat de liberale en vrijdenkenden Auguste Orts dat werk geschreven heeft waarin hij den diepen godsdienstzin opheldert die den strijd der boeren bezielde.
Gelukkig dat onze onsterfelijke Hendrik Conscience in zijnen "Boerenkrijg" onze vlaamsche brigands heeft leeren kennen en bewonderen als koene helden.
't Is Hendrik Conscience, 't Is Auguste Orts die de recht herstelling geschreven hebben van ons gelasterd en diepvernederd heldenvolk.
Daarom zullen wij zondag in onze vlaamsche stede, immer God en den lande getrouw, feeste vieren en zingen met den dichter der cantate: Rijst uit uw graf, rijst op o Iseghemsche helden; Gij die den vadergrond besproeidet met uw bloed, 't Goud zal op steen uw namen vermelden, Eeuwig herdenken wij, uw zonen, uwen moed.

Dr. Vande Walle.

Zaterdag, 27 augustus 1898
Op de vooravond van het eeuwfeest van de boerenkrijg werden de klokken geluid en werden tal van kanonschoten gelost.

Zondag, 28 augustus 1898
In de Sint-Tillokerk werd om 10 u. een plech-

tige hoogmis opgedragen. Deze mis werd door het brandweerkorps bijgewoond. Alle maatschappijen van stad waren verzocht hun vaandel in het hoogkoor te plaatsen naast het altaar. Het speciaal sermoen werd gepredikt door E. H. Alfons Doom, professor van Rhetorica aan het Sint-Lodewijkscollege te Brugge.
Na de mis werd de gedenksteen[18] gewijd, die ter gelegenheid van dit eeuwfeest aan de noordzijde van het portaal was ingemetseld. Deze gedenksteen werd ontworpen door de heer Jules Vercoutere[19], architect te Izegem en die in 1901 de eerste directeur werd van de Nijverheidsschool[20]. Deze gedenksteen werd vervaardigd door het huis Casterman te Doornik.
Wij citeren uit DAI, Sf XIII/39:
Na de onthulling en de wijding van de gedenksteen zal op het Kerkplein, door leden van de Mandel-koor, door de Izegemse studenten met verlof en door een twintigtal jongens een gelegenheidslied gezongen worden.

Deze schone woorden, die zullen gezongen worden op de muziek van een marche en koor uit "Tannhauser", zijn gemaakt door onze medeburger E.H. Aimé Dierick, professor van Rhetorica te Roeselare.

De feeststoet
Wanneer onze stad op 28 augustus 1898 de Boerenkrijg herdacht, werd een grote stoet gevormd, die door de belangrijkste straten van de binnenstad trok. Bij deze rondgang werd door de schoolkinderen een gelegenheidslied gezongen, waarvan tekst en muziek hierbij afgedrukt worden.
's Namiddags om 2 uur zullen alle gilden en maatschappijen vergaderen in hun gewone lokalen en daar tijdig vertrekken om zich om 2 ½ uur te bevinden, Roeselaarsestraat, Wijk "Klein Kasteelken".
Personen die op de wagens moeten plaats nemen, zullen om 2 uur vergaderen in den Katholieken Kring. De meisjes zullen zich rechtstreeks begeven naar de koer van de heer Constant Van Haverbeke.

Wagens
De 1ste wagen Burgemeester Ameye vraagt genade voor Izegem staat in de Kortrijksestraat, aan de poort van de heer Pieter Verstraete.
De 2de wagen E.H. Maes wordt geketend weggeleid bevindt zich op de koer van de kinders Vandeputte, rechtover Sint-Arnolduskapel.
De 3de wagen De eed der Boeren en de 4de wagen De verheerlijking onzer helden staan op de koer van de heer Constant Van Haverbeke.
De stoet zal gevormd worden in de Roeselaarsestraat, Wijk Klein Kasteelken.
De eerste groep zal zich plaatsen rechtover de herberg 't Nieuw Kasteelken, de andere groepen en gilden zullen zich in de volgende orde rangschikken:

Orde van de stoet
1. *Groep te paard: de Brigands*
2. *Vlasbewerkers*
3. *De vinkeniers der Kortrijksestraat*
4. *Congregatiemuziek*
5. *Wagen : Burgemeester Ameye vraagt genade voor Izegem*
6. *Onderlinge Bijstand Verenigde Werklieden*
7. *Groep jongens*
8. *Sint-Hiloniusgilde*
9. *Sint-Crispijnsgilde (Congregatie)*
10. *Wagen : E.H. Maes wordt geketend weggeleid*
11. *Sint-Crispijnsgilde (Xaverianen)*
12. *Borstelmakersgilde*
13. *Groep te paard: Franse soldaten*
14. *Bosseniers*
15. *Wagen : De eed der boeren*
16. *Sint-Sebastiaan*
17. *Stadsmuziek*
18. *De Mandelkoor*
19. *Katholieke Kring*
20. *Pompiers: 1e peleton*
21. *Komiteit der feesten, overheden*
22. *Pompiers: 2e peleton*
23. *Wagen : De verheerlijking onzer helden*

Avondfeest
Om 19 uur werd er op de Grote Markt een muziekfeest gehouden. Van 19 tot 20 uur was het Stadsmuziek aan de beurt. Daarna speelden de muzikanten van het Congregatiemuziek van 20 u. tot 21 uur.

Als slot speelde het Congregatiemuziek de Vlaamse Leeuw en de omstaanders zongen een lied op deze wijze mee.

Maandag, 29 augustus 1898
Om 8 uur werd er in de Sint-Tillokerk een solemnele mis gecelebreerd tot lafenis van de zielen van de Izegemnaren die op Brigandszondag, 28 oktober 1798, gesneuveld waren.
Alle gelovigen waren daarbij uitgenodigd. Aan de offergang werden bijzondere gedachtenissen uitgereikt met de namen van de gevallen Brigands.

Naklanken
In het decanaal archief (*D.A.I. Sf. XIII/40)* vonden we een uitvoerig relaas over deze vieirng van 1898 terug, die een week na het feestgebeuren in een plaatselijk weekblad verschenen was.

Het eeuwfeest van den Boerenkrijg te Iseghem.
Het weder die daags te voren dreigde te veranderen, was zondag allerprachtigst en had eene groote menigte volk naar Iseghem uitgelokt.
De straten waren allerwege met vanen en wimpels versierd en de stad had een gansch feestelijk uitzicht.
En toen rond 10 ure het luiden der klokken de hoogmis aankondigde, gingen uit ieder chisten gezin zooveel leden mogelijk kerkewaards om de plechtigheid bij te wonen.
In de kerk was den aanblik indrukwekkend; links en rechts den autaar stonden de talrijke vanen der Iseghemsche gilden, in wiens plooien de gehechtheid aan Godsdienst en Vaderland geschreven en geteekend staan.
Onder deze bevond zich het vaandel der jonge studentengilde, die den Eerw. H. Pastoor vóór de H. Mis had ingewijd.
Plechtiger, grootscher mis wierd in onze kerk nooit gezongen. De omstandigheden van dien dag, de groote massa van volk, de pracht van den autaar, de commando's der pompiers, het schallen der klaroenen onder de consecratie, ontroerden diep de menigte. Doch wat vooral

Edele helden, weest gegroet!

't Was over honderd jaren
Dat men een heldenschaar
Trots alle doodsgevaren
Zag strijden voor 't Altaar.
Ja, 't is een eeuw geleden
Dat er met kloeke hand
In Vlaanderen werd gestreden
Voor God en Vaderland!

Refrein:
Wij zullen hen herdenken
Die met het zweerd in d'hand
Hun leven wilden schenken
Voor God en Vaderland!

Er kwamen schurkenbenden
Hierhenen uit het zuid
Onz' schone kerken schenden
En maken tot hun buit.
Maar onze dappre helden
Beschermden 't heilig pand,
Zij trokken kloek te velde,
Voor God en Vaderland !

De priester werd verbannen,
De boer gehoond, bespot,
Wat steunde toen die mannen?
't Was hun geloof in God.
Zij schaarden zich te zamen
In onverbreekb'ren band,
En streden, dappre Vlamen
Voor God en Vaderland!

O, vrije Vlaamse zonen,
O boeren van weleer
Wij vlechten U thans kronen
En lauweren vol eer.
Nu galmt langs Lei' en Schelde
Een dankb're zegezang
Ter ere van ons helden
Die stierven vrij van dwang.

de herten trillen deed, was het overheerlijk sermoen door den Eerw. H. Doom gepredikt. Tranen rolden op de wangen van het volk, toen de predikant ons het lijden en het strijden onzer voorouders afschilderde, toen hij ons voor oogen bracht welke groote vervolgingen onze priesters onderstonden, welke smerten vader en moeder verdroegen wanner zij hunne kinderen door de soldaten zagen wegvoeren om ze nooit meer weder te zien. Hadde de spreker in eene andere plaats gesproken, hoeveel keeren zoude 't volk in begeestering hem niet toegejuicht hebben. Nooit heeft men in Iseghem een sermoen zoo schoon, zoo verheven, zoo indrukwekkend aanhoord. Nooit werd het hert onzer chirstene bevolking zoo diep aangedaan.

Na de mis wierd de gedenksteen onthuld en door den EH. Pastoor plechtiglijk gewijd waarna de leden der Mandelkoor met de studentengilde en de kleine koorzangers van St. Josephgesticht eene cantate zongen met begeleiding van de harmonie der Congregetatie.

De uitvoering beantwoordde ten vollen aan ieders verwachting en wierd algemeen toegejuicht.

's Namiddags rond 2 ½ ure verzamelden de verschillige gilden zich in de Rousselaarstraat tot het vormen van de stoet. 't Was al eene zee van volk waarboven de vanen uitstaken en waartusschen men talrijke ruiters zag voorbijsnellen. Van weerskanten ging eene dichte haag nieuwsgierigen die gedurig aangroeide. Rond 3 ure stelde de stoet zich in beweging. Vooraan reden de Brigands met blauwen kiel en korte broek gelijk onze Boeren over 100 jaar ten strijde gingen; daarna verschillige gilden en de Harmonie der Congregatie, die hare opwekkende tonen door de lucht deed galmen.

Nu kwam de wagen waarop Burgemeester Ameye de genade voor Iseghem vraagt. Hij staat vooraan en richt het woord tot eenige fransche overheden; in den beginnen wordt eene hevige taal gevoerd vanwege de franschen, doch welhaast verminderd de hevigheid der samenspraak en men kan bemerken dat Burgemeester Ameye de genade voor Iseghem bekomen heeft want men hoort den Commandant roepen "armes par terre", wapens ten gronde, tegen de soldaten die schoten in de straten en op de markt. In den achtergrond ziet men duidelijk een hoek der Groote Markt ten jare 1798.

De groep jongens der knechtenschool elk met hun driekleurig vaantje, was zeer lief. Volgden nog eenige maatschappijen en dan de tweede wagen: Eerw. H. Maes wordt op het kerkeplein door fransche soldaten aangehouden en gekoord weggeleid. Den wagen geeft eene afbeelding der oude kerke van Iseghem.

Dan komen de Crispijnsgilde, de Borstelmakersgilde en een groep fransche soldaten te peerd, en achter deze komt de derde wagen aan.

Men ziet het klooster der Grijze zusters dat in brand staat. Vooraan het kruis en daarrond een groep boeren met vorken en vlegels gewapend. Allen zweren ten strijde te zullen gaan tegen de verdrukkers van hun land en hun geloof.

Achter den wagen komen de stadsfanfaren die een strijdlied aanheffen, dan de geestelijke en wereldlijke overheden en eindelijk de wagen der verheerlijking. Niets zoo lief, niets zoo bevallig als die wagen, hoog en sterk opgetimmerd, met veelkleurige draperijen omhangen en waarop een veertigtal maagdekens plaats genomen hadden. Vlaggen en wimpels, bloemen en palmtakken glinsterden in de blijde zonnestralen en luide galmde 't lied van die meisjes, onze gesneuvelde voorouders ter eere.

De Stoet ging door alle de bijzonderste straten der stad en kwam eindelijk op de grote markt, waar het gelegenheidslied nogmaals gezongen en geestdriftig toegejuicht wierd. Men schat op minsten 5000 menschen het getal persoonen die alsdan op de markt aanwezig waren. De stadsfanfaren voerden dan eenige schoone stukken van hun repertorium met veel brio uit, waarna de Harmonie der Congregatie op hare beurt het verhoog beklom en tot slot de

vlaamsche Leeuw speelde terwijl alle de omstaanders het gelegenheidslied zongen op dit aria gedicht: Dit bracht den geestdrift ten top en het dreunde van " Wij zullen hen herdenken, Die met het zweerd in d'hand, Hun leven wilden schenken, Voor God en Vaderland!"
En toen allen waren uiteen gegaan hoorde men nog lang in de verte de tonen van het refrein weergalmen.
's Anderendaags wierd er in de parochiale kerk eene solemnele mis gezongen tot lafenis der zielen der gesneuvelde Iseghemnaren. Veel volk[Door Slosse verduidelijkt door toevoeging van het getal 700] *ging er ten offer en aan allen wierd eene gedachtenis gegeven de namen behelzende der gekende slachtoffers van Brigands zondag 1798.*
Eer en dank aan de feest commissie die in zoo korten tijd, met zulke geringe middels, en zonder hulp van vreemde maatschappijen, zulk schoon feest heeft ingericht. Dank aan die heeren die zich geene moeite hebben gespaard om alles te doen welgelukken. Ook was iedereen ten uiterste voldaan en nog lang zal men in Iseghem spreken van het "eeuwfeest van den Boerenkrijg".

Hulde te Kortrijk

Op zondag 9 oktober 1898 werd ook te Kortrijk een dergelijk feest gevierd. Na de pontifciale mis, opgedragen door Mgr. Waffelaert in de Sint-Michielskerk, werd door de bisschop een gedenkplaat onthuld met 31 namen van gesneuvelden uit de Leiestreek. We vermelden hier van dit gebeuren alleen het deel dat met Izegem betrekking had.
De koperen plaat was een ontwerp van Baron Jean de Bethune en was uitgevoerd in de werkhuizen van de firma Bourdon van Gent. Onder die 31 slachtoffers van 28-29 oktober 1798 waren er 7 van Ingelmunster, 6 van Kuurne, 4 van Izegem, 3 van Marke, 2 van Gullegem, 1 van Hulste, 4 van Lendelede, 2 van Kortrijk, 1 van Meulebeke en 1 van Oekene.

Mgr. Gustaaf Waffelaert
XXIIIe bisschop van Brugge
° 27.08.1847 - † 18.12.1931
Bisschop van 1895 tot 1931

De vier Izegemse gesneuvelden waren: P. Albrecht, P. Berlamont, P. De Wulf en J. Verscheure.

Massaspel in openlucht te Meerhout

In deze Kempense gemeente werd op 19 september 1898 zelfs een boeiend massaspel ten tonele gebracht, die een weergave diende te zijn van de opstand te Meerhout in 1798.
Dit massaspel droeg de naam van *De Sansculotten te Meerhout*. De regie was toevertrouwd aan M. Versluysen, een gepensioneerde luitenant. Hij zelf speelde de onaangename rol van de Franse generaal Chabert. Jos. Jentil vertolkte de rol van Emmanuel Van Gansen. Alle medespelers die de Fransen dienden voor te stellen, droegen de uniformen uit de tijd van de Boerenopstand. De toeloop was zeer groot. Een heel groot deel kwam zelfs uit Nederland.

Meerhout : de vijand is in aantocht – Bij het verlaten van de kerk wordt de ossehoorn geblazen

Het monument te Overmeire waar de opstand begon (Aloïs De Beule)

Het monument te Hasselt waar de opstand eindigde

5.BIJ HET HONDERDVIJFTIG JARIG HERDENKEN

Met de oude traditie in het achterhoofd werd ook bij het honderdvijftigste verjaren dezelfde romantische sfeer rond deze boerenopstand in ere gehouden. De heldenmoed werd nogmaals sterk in de verf gezet en alle strijders bleken nog altijd jonge boerenzonen te zijn geweest. Zoals het bij feestvieren zeker past, werd een nieuw lied gedicht en werd er gezorgd voor de bijpassende muziek. Het werd het *Boerenkrijg-lied*, woorden van Bert Leysen en muziek van Victor Legley. Ook de woorden van het gedicht zitten nog vol romantiek.

Affiche en postkaarten

De affiche die voor deze gelegenheid op grote oplage verspreid werd was van de Emelgemse illustrator Renaat Demoen. Voor dezelfde gelegenheid werden diverse postkaarten klaargemaakt waarvan we er een paar op de kop konden tikken. Ook deze kaarten waren weer van de hand van dezelfde Emelgemse tekenaar.

De kaarten rond dit thema werden niet alleen in Vlaanderen verkocht. Ook in de Kempen werd een grote kaartenverkoop op touw gezet. Hier waren de tekeningen van de norbertijnerpater Kallist Timmers. Hoeveel kaarten de reeks bevatte kon niet achterhaald worden. Er werden drie diverse kaarten teruggevonden.
Bij de vele herdenkingsfeesten van de Boerenkrijg die in 1948 plaats vonden, ter gelegenheid van 150 jaar na de strijd tegen de Sansculotten, werd het eerste boek bij het Davidsfonds van dit jaar een historische evcatie van deze Boerenopstand. Dit gebeuren heeft voor de Izegemnaren toch een klein speciaal tintje. De kaft van dit boek was weer van de hand van wijlen Renaat Demoen van Emelgem, een plaatselijke illustrator met naam.
Andere boeken die rond ditzelfde thema in 1948 op de markt kwamen waren: Bij *Tablettes de Flandres* te Brugge verscheen *Le journal de Phlippe-Benoit van Renynche à Poperinghe 1780-1794* (deel 1-1948 B.C.); Antoon

BOERENKRIJG-LIED
Vaarwel, mijn oude moeder,
En ween niet meer om mij!
De Fransman wil ons temmen,
Met dood en slavernij.
De vrije boer zal strijden,
En sterven als het moet;
Zijn kerk en recht en have
Beschermen als het moet;
Zijn kerk en recht en have
Beschermen met zijn bloed!

Refrein
Nu dreunen de trommen
Alarm heel de dag,
Tot diep in de Kempen
Tot diep in de hei
Daar leiden Corbeels
En zijn boeren de slag.
Wij vechten ons volk
En ons land weer vrij.

Vaarwel mijn allerliefste
Mijn blonde Karolijn
En wil mij niet vergeten
Als ik niet hier zal zijn
Brigands staan op de heide
Het land kent grote nood
Eens kom ik bij U weder
Spaart mij de zwarte dood (bis)

Boerenkrijg-lied

Gedicht Bert Leysen — Muziek Victor Legley

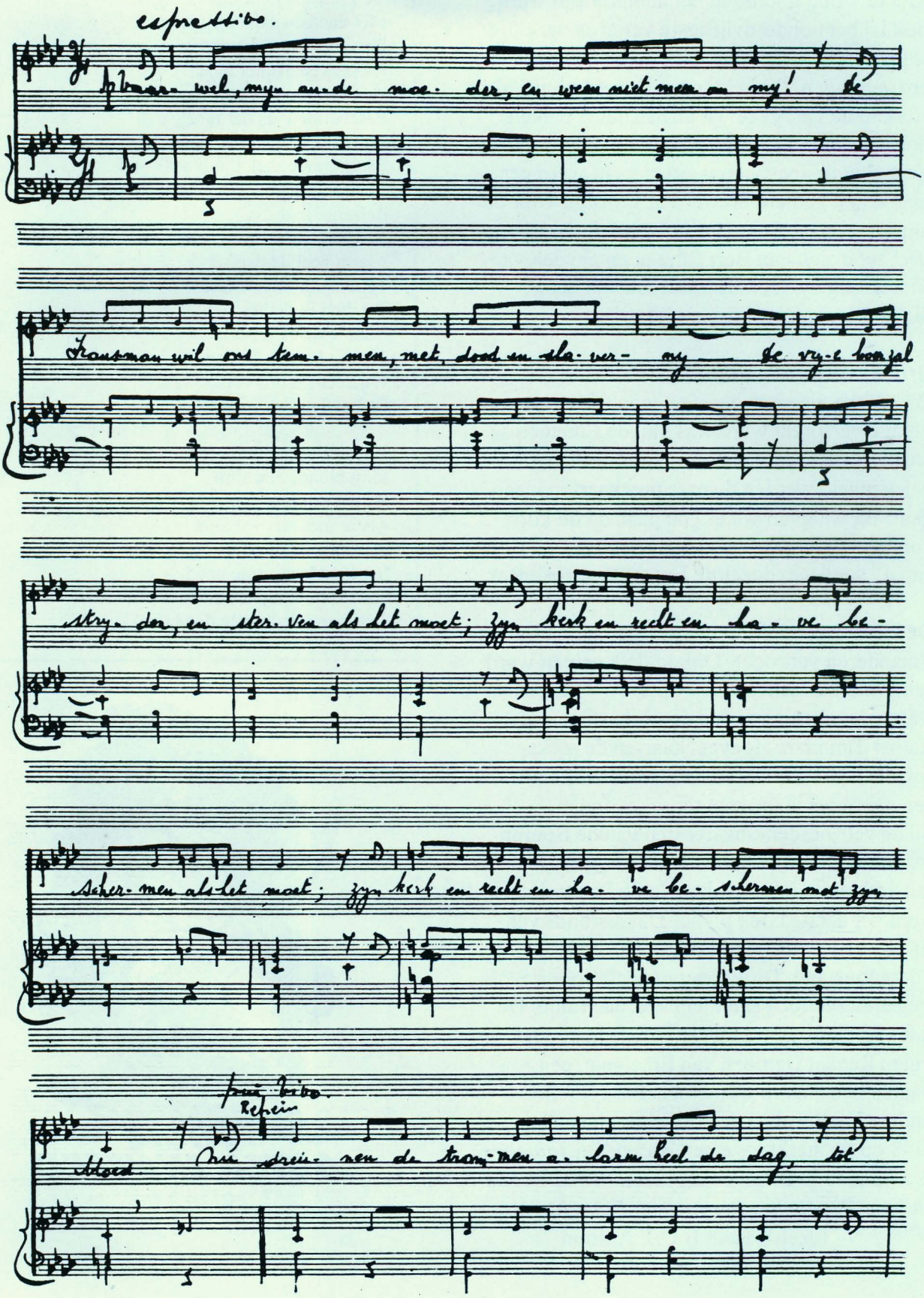

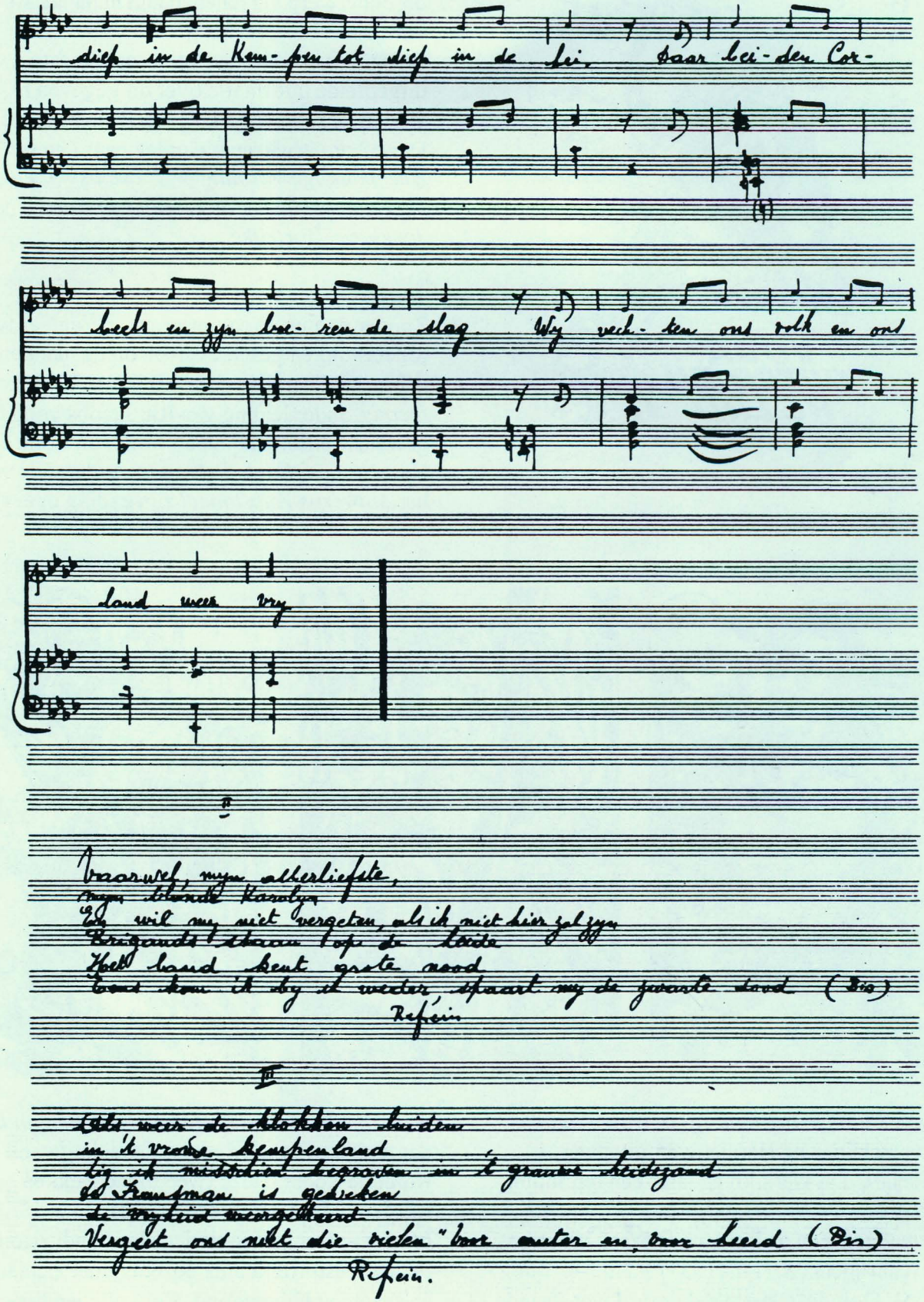
dieſs in de Kom-pen tot dieſs in de lei, daar lei-den Cor-
beets en zyn bro-ren de slag. Wy vech-ten ons volk en ons
land wees vry.
II
Vaarwel, myn allerliefste,
myn blonde Karolyn
Ey wil my niet vergeten, als ik niet hier zal zyn
Brigands! daar loop de leide
Hell land heut grote nood
Eens kom ik by il weder, spaart my de gwarde land (Bis)
Refein
III
Als weer de klokken luiden
in 't vroege kempenland
by ik misdeind begraven in 't graune heidegand
Ik Franschman is gebleken
de wyktiid meergekeerd
Vergeet ons nikt die vielen "voor ouster en voor Leend (Bis)
Refein.

werkgroep opnieuw uitgegeven in 1998.
Wel dient gezegd dat er heel wat werken over dit onderwerp verschenen zijn in de laatste vijftig jaar.
Franz Denys heeft een boek samengesteld waar uitgebreide informatie over dit gegeven te vinden is, zowel in archieven als in boeken. Daarvoor verwijzen we graag naar *Cursus Heemkundige Vorming – 7de cyclus – thema : De Boerenkrijg – Parochiaal Centrum Jonkhove, Aartrijke*.

Toneel

Zonder de minste ruggespraak werden er twee toneelstukken geschreven en op de planken gebracht. Enerzijds door het *Reizend Volkstheater* onder leiding van Rik Jacobs vond het gewenst toneelstuk in een werk van Lode van Hertsbrugge, *Edele Brigands.* Anderzijds vond het *Antwerps Volkstoneel* zijn gading in een

Lowyck liet *De Boerenkrijg in West-Vlaanderen* verschijnen bij Hernieuwen-uitgaven, Roeselare. Dit werk kreeg later een reprint bij *Werkgroep De Nederlanden* in 1997; in *Ons Heem* verscheen de lijst van de West-Vlaamse Boerenkrijgers (XI/1-2 (1953) – XI/3-4 (1955). Ook deze lijst werd door bovenstaande werk van Paul Hardy, *Het spel der Brigands*, dat uitgebracht werd onder de leiding van Karel de Vocht. Deze twee toneelstukken werden tijdens de herdenkingsdagen in 1948 in meerdere Kempense steden als avondvertoning op het feestprogramma gezet en met aandacht en spanning bijgewoond. Het verleden her-

Emmanuel Van Gansen,
de leider van het Brigandsleger.
Hij werd vooral bijgestaan door Corbeels,
Meulemans en Stolman.

leefde. Een vleugje romantiek maakte het geheel nog boeiender.

6. BIJ HET 200-JARIG HERDENKEN

Nu schrijven we 1998.
Twee volle eeuwen scheiden ons van dit boerenverzet tegen de Franse overheersers.
Een verzet onder het bevel van Emmanuel Van Gansen[21].
Tegen een gedrilde overmacht is heldenmoed nooit opgewassen. Maar onze Boeren worden zeker niet vergeten. Trots blijven wij hen herdenken en neuriën op de oude wijze mee:
Zij hielden dapper stand, en vielen overmand/
Als helden in de slag, voor God en Vaderland!
Heden moeten we getuigen dat na twee eeuwen de visie op de Boerenkrijg en zijn helden, fel veranderd is.
Een eeuw geleden werden deze "helden" in alle gemeenten gehuldigd die in de strijd *Voor outer en heerd* gevallen waren. Heden wordt in de merendeel van de Vlaamse steden, niet het minste ondernomen om deze mannen te memoreren. Het schijnt allemaal definitief voorbij!
Zijn de helden van 1870, van 1914-18 of van 1940-45 daar de grote oorzaak van? Moeten we het misschien zó stellen, dat er vandaag té veel helden te herdenken zijn? Of.....dat ze de oudste het minst gekend hebben en deze ook best mogen vergeten worden ?
In ons land is er toch iets gebeurd om de strijd en de gevallenen te herdenken:

In de pers

De pers heeft de bevolking toch een beetje wakker geschud en de gebeurtenissen van toen in een helder daglicht gesteld en het vleugje romantiek dat vroeger het verhaal sterk kruidde, nu bewust op zij gelaten. Zo kregen we in *Het Nieuwsblad* van zaterdag 5, zondag 6 september 1998, in een artikel *Droevig maar kort* door Marc Helsen, heel wat commentaar over de strijd van de Brigands tegen de Sansculotten, een strijd die slechts zes weken duurde (Overmere, 12 oktober – Hasselt, 5 december 1798).

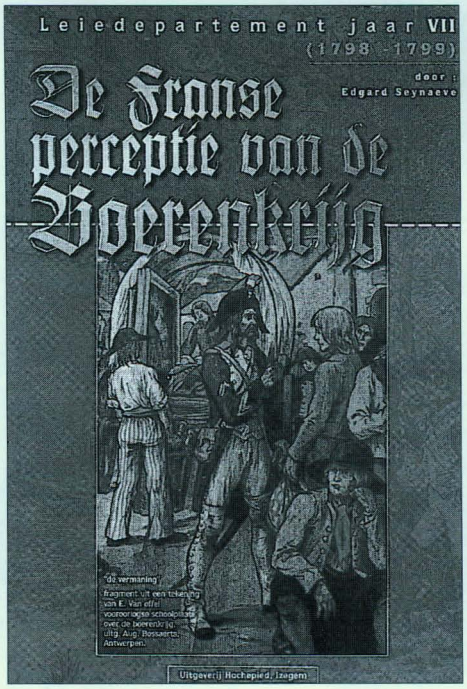

Kerk en Leven, van 26 augustus 1998. Daar verscheen ook een relaas over dit verzet van de hand van Marc Van de Voorde, onder de titel *Tweehonderd jaar Boerenkrijg*.
Wellicht waren er nog meer.

Op de boekenmarkt
Ook hier dienden zich enkele nieuwe werken aan over dit onderwerp:
In de Kempen :

- *Voor Outer en Heerd*, door Dr. Fred Strevens, hoogleraar in de rechtsgeschiedenis aan de K.U.Leuven. De Boerenkrijg in de Antwerpse Kempen. Hier heeft de auteur het over experimenten met een repressief regime en de Franse instellingen in de Antwerpse Kempen (1795-1800).
- *De economische situatie in de Kempen ten tijde van de Boerenkrijg*, door Dr. Karel Verachtert, hoogleraar in de sociale geschiedenis aan de Katholieke Universiteit van Brabant in Tilburg.
- *Besloten tijd, Boerenkrijg en concordaat en kerk en religie in de Franse periode*, door Dr. Marcel Gielis, docent in de Kerkgeschiedenis aan de Theologische faculteit te Tilburg.
- *De Boerenkrijg*, door Dr. Jan Goris, stadsarchivaris in Herentals. Hij noemt dit 2de deel van zijn boek "een erfenis van de Brabantse Omwenteling". Uitg. Brepols, Turnhout.

In Vlaanderen

- *De Franse perceptie van de Boerenkrijg*, door Edgard Seynaeve. Een speciaal relaas over het Leiedepartement in het jaar VII (1798-1799).
- Verder worden alle mogelijke gegevens verzameld die in de ene of andere Vlaamse gemeente tijdens die jaren voorgevallen zijn. Deze soms korte gegevens werden verwacht en verzameld bij *'t Palmtakje*[22] – *contactblad voor West-Vlaanderen, ter voorbereiding van de Boerenkrijg-herdenking in 1998*. V.U.: Frans Denys, Agavandadreef 11, 1070 Brussel.
- Bij de Davidsfondsuitgaven van 1998-1999 stond er ook een boek op de lijst die t.g.v. het tweede eeuwfeest van het verzet tegen de Fransen naar voor werd gebracht.
  Het betreft het boek door Luc François *De Boerenkrijg, twee eeuwen feiten en fictie*.

Emmanuel Van Gansen,
de leider van het Brigandsleger.
Hij werd vooral bijgestaan door Corbeels,
Meulemans en Stolman.

leefde. Een vleugje romantiek maakte het geheel nog boeiender.

6. BIJ HET 200-JARIG HERDENKEN

Nu schrijven we 1998.
Twee volle eeuwen scheiden ons van dit boerenverzet tegen de Franse overheersers.
Een verzet onder het bevel van Emmanuel Van Gansen[21].
Tegen een gedrilde overmacht is heldenmoed nooit opgewassen. Maar onze Boeren worden zeker niet vergeten. Trots blijven wij hen herdenken en neuriën op de oude wijze mee:
Zij hielden dapper stand, en vielen overmand/
Als helden in de slag, voor God en Vaderland!
Heden moeten we getuigen dat na twee eeuwen de visie op de Boerenkrijg en zijn helden, fel veranderd is.
Een eeuw geleden werden deze "helden" in alle gemeenten gehuldigd die in de strijd *Voor outer en heerd* gevallen waren. Heden wordt in de merendeel van de Vlaamse steden, niet het minste ondernomen om deze mannen te memoreren. Het schijnt allemaal definitief voorbij!
Zijn de helden van 1870, van 1914-18 of van 1940-45 daar de grote oorzaak van? Moeten we het misschien zó stellen, dat er vandaag té veel helden te herdenken zijn? Of.....dat ze de oudste het minst gekend hebben en deze ook best mogen vergeten worden ?
In ons land is er toch iets gebeurd om de strijd en de gevallenen te herdenken:

In de pers

De pers heeft de bevolking toch een beetje wakker geschud en de gebeurtenissen van toen in een helder daglicht gesteld en het vleugje romantiek dat vroeger het verhaal sterk kruidde, nu bewust op zij gelaten. Zo kregen we in *Het Nieuwsblad* van zaterdag 5, zondag 6 september 1998, in een artikel *Droevig maar kort* door Marc Helsen, heel wat commentaar over de strijd van de Brigands tegen de Sansculotten, een strijd die slechts zes weken duurde (Overmere, 12 oktober – Hasselt, 5 december 1798).

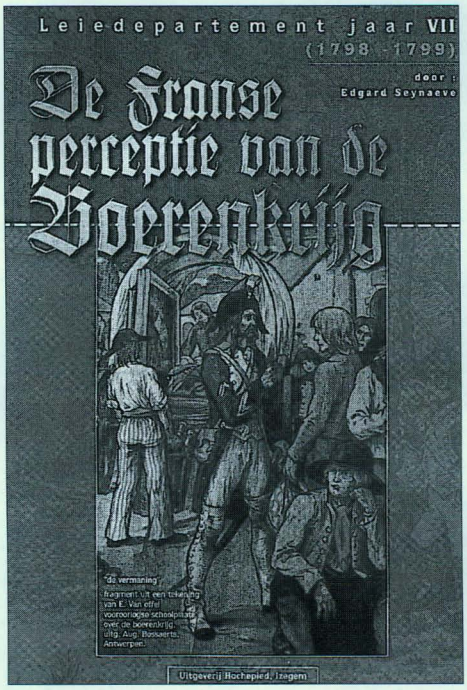

Kerk en Leven, van 26 augustus 1998. Daar verscheen ook een relaas over dit verzet van de hand van Marc Van de Voorde, onder de titel *Tweehonderd jaar Boerenkrijg*.
Wellicht waren er nog meer.

Op de boekenmarkt

Ook hier dienden zich enkele nieuwe werken aan over dit onderwerp:
In de Kempen :

- *Voor Outer en Heerd*, door Dr. Fred Strevens, hoogleraar in de rechtsgeschiedenis aan de K.U.Leuven. De Boerenkrijg in de Antwerpse Kempen. Hier heeft de auteur het over experimenten met een repressief regime en de Franse instellingen in de Antwerpse Kempen (1795-1800).
- *De economische situatie in de Kempen ten tijde van de Boerenkrijg*, door Dr. Karel Verachtert, hoogleraar in de sociale geschiedenis aan de Katholieke Universiteit van Brabant in Tilburg.
- *Besloten tijd, Boerenkrijg en concordaat en kerk en religie in de Franse periode*, door Dr. Marcel Gielis, docent in de Kerkgeschiedenis aan de Theologische faculteit te Tilburg.
- *De Boerenkrijg*, door Dr. Jan Goris, stadsarchivaris in Herentals. Hij noemt dit 2de deel van zijn boek "een erfenis van de Brabantse Omwenteling". Uitg. Brepols, Turnhout.

In Vlaanderen

- *De Franse perceptie van de Boerenkrijg*, door Edgard Seynaeve. Een speciaal relaas over het Leiedepartement in het jaar VII (1798-1799).
- Verder worden alle mogelijke gegevens verzameld die in de ene of andere Vlaamse gemeente tijdens die jaren voorgevallen zijn. Deze soms korte gegevens werden verwacht en verzameld bij *'t Palmtakje*[22] – *contactblad voor West-Vlaanderen, ter voorbereiding van de Boerenkrijg-herdenking in 1998*. V.U.: Frans Denys, Agavandadreef 11, 1070 Brussel.
- Bij de Davidsfondsuitgaven van 1998-1999 stond er ook een boek op de lijst die t.g.v. het tweede eeuwfeest van het verzet tegen de Fransen naar voor werd gebracht.
  Het betreft het boek door Luc François *De Boerenkrijg, twee eeuwen feiten en fictie*.

Deze uitgebreide synthese over gebeurtenissen en achtergronden die hier bij ons gebeurden, twee eeuwen geleden, geven ons beslist een andere kijk en een heel wat realistischer beeld van het verzet uit die jaren. Een boek met een nieuwe kijk op een stuk van onze eigen geschiedenis.

Toneel

Tweehonderd jaar Boerenkrijg werd in Herentals herdacht met een openluchttoneel waar duizend acteurs aan deelnamen.
Deze voorstellingen hadden plaats op 11, 12, 13, 18 en 19 september 1998. Op diverse andere plaatsen in ons land werden ook herdenkingsfeesten gepland, maar ze bleven schaars.
Ondermeer in Treignes (prov. Namen), een grensstad met Frankrijk, werden voorbereidingen getroffen om de Boerenopstand te gedenken met een folkloristisch feest.
Niet alleen in de Kempen werd dit jaar de *Boerenkrijg* herdacht met een passende toneelopvoering, ook West-Vlaanderen kwam met een dergelijk werk voor de pinnen.
In Terhand-Geluwe werd op 3 oktober 1998 *De lotgevallen van enen Brigand genaamd Cardoen* met succes ten tonele gebracht.
In Langemark werd op 30 augustus 1998 een wandeltoneel opgevoerd met de Boerenkrijg als onderwerp. Die voorstelling in open natuur zorgde hierbij voor een flinke integratie van dit twee eeuwen oud gebeuren.
Ook de Brigandgsgemeente Ingelmunster bleef bij dit tweede eeuwfeest niet onberoerd.
Op zaterdag 31 oktober werd om 10 u.30 het herdenkingsfeest geopend met een eucharistieviering met zang (Sint-Ceciliakoor). Na de mis werd aan de kerk het Brigandslied gezongen.
Om 11 u.30 volgde er een academische zitting in het gemeentehuis.
Tussen 16 u.30 en 19 u.30 volgde de historische evocatie van het Boerenkrijggebeuren in het kasteeldomein (toneelkring Uylenspieghel). Verschillende taferelen werden meerdere malen opgevoerd. De figuratie werd verzorgd door andere verenigingen van Ingelmunster.
Bij deze gelegenheid kwamen ook tal van folkloristische gebruiken aan bod. Om 19 u.30 was er dan een Boerenkrijgfeest met spijs, drank en muziek (Artisjok).

Gedenkbordjes van Brigands worden ingehuldigd :

- Tielt : Frans Decour – op 23 oktober in de Bruggestraat.
- Schuiferskapelle : Jan Bierman – op 25 oktober hoek Biermanstraat
- Poperinge :Vrijkorpsen op 12 juli aan het stadhuis
- Langemark : Roza Demeersman op 30 augustus herdacht met vuurwerk. Zij luidde de stormklok en werd in de toren opgesloten. De Fransen staken toen de toren in brand
- Roesbrugge : het vrijkorps werd herdacht op 6 september, een marmeren gedenkplaat werd onthuld.

In Ieper ging een voorstelling door over de studie door K. De Lille over dit onderwerp.
Nog andere sprekers kwamen aan de beurt, een receptie volgde
Op 17 oktober 1998was een grote Boerenkrijgdag te Mechelen.
Er waren twee sprekers:
Prof. Dr. L. François: Hoe werd de Boerenkrijg gezien in de 19de en 20ste eeuw.
Annelies Lernout, Lic. Mod. Geschiedenis, Gent: De Boerenkrijg in de Leie- en Scheldedepartementen – feiten en oorzaken.

NOTEN :

[1] Pieter Joseph Coucke.
Pieter Joseph Coucke was de vader van de latere burgemeester Pieter Anthone Coucke (° Izegem, 21.10.1778 - † Izegem, 27.06.1841), die Izegem bestuurde van 1811 tot 1830. Pieter Joseph was gehuwd met Marie Catharina Vanhoutte en was Hoogbaljuw en notaris te Izegem. Ook was hij actief in de magistraat van de Roede van Menen. In 1794 was hij wetheer en gedeputeerde bij de Staten van West-Vlaanderen (1789-1793). Een tijdlang was hij griffier. P.J. Coucke werd regeringscommissaris (feb.-maart 1796) voor het kanton Izegem, maar werd vrij vlug door een meer republikeins gezind element vervangen. Daarna belandde hij op het vredegerecht (maart- okt. 1796) en werd in juni 1797 politie-commissaris. Tijdens de Boerenkrijg bleef hij de geestelijken helpen en koos hij de zijde van de Boeren. In 1811 stelde hij zich kandidaat maire, maar liet de functie over aan zijn zoon Pieter Anthone Coucke.

[2] Het beloken hof – zie uitvoeriger in J. CLAEYS, *Merkwaardige hofsteden in Izegem*, druk Jan Bogaert, 1975, p. 37-38.

[3] Een week bestond uit 10 dagen :
Primidi – Duodi – Tridi – Quartidi – Quintidi – Sextidi – Septidi – Octidi – Nonidi – Decadi.
De namen van de maanden luidden :
Herfst : Vendémiaire – Brumaire – Frimaire
Winter : Nivôse – Pluvôse – Ventôse
Lente : Germinal – Floreal – Prairial
Zomer : Messidor – Thermidor – Fructidor

[4] De provincies kregen nieuwe namen :

West-Vlaanderen	Departement van de Leie
Oost-Vlaanderen	Departement van de Schelde
Antwerpen	Twee Neten
Limburg	Departement van de Beneden-Maas
Luik	Departement van de Ourthe
Luxemburg	Departement der wouden
Namen	Departement van Samber en Maas
Henegouwen	Departement Jemappes
Brabant	Departement van de Dijle

[5] Tijdens de Franse tijd, net als tijdens de Oostenrijkse periode, was het Izegemse stadhuis gelegen op de westhoek van de Korenmarkt met de Nieuwstraat. Het was een herberg met als benaming "Den Rooden Hoedt". Beneden was de herberg en op de eerste verdieping waren de burelen van het stadhuis.
Toen na de Hollandse periode het Izegemse stadhuis naar de Marktstraat (nu Optiek Vanneste) verhuisde, veranderde de benaming van "Den Rooden Hoedt" in "'t Oud Stadhuis". Het Izegemse stadhuis bleef in de Marktstraat tot in 1924. Dan kreeg de stad de gelegenheid "Huize Pax Intrantibus" aan te kopen, zijnde het herenhuis van Camile Ameye op de westzijde van de Korenmarkt. Voor meer gedetailleerde lezing: Fr. SEYNAEVE, *Onze stadhuizen*, in *Ten Mandere* nr. 59 (XXI/1 p. 64 e.v.).

[6] De eilanden Oléron en Ré zijn twee kleinere eilanden langs de westkust van Frankrijk. Ze zijn te vinden in de buurt van La Rochelle.

[7] De bedienaars van de eredienst tijdens de "Beloken Tijd" waren:
- Samuel Delaere, pastoor (1786 – 1810)
  In 1794 moest hij al vluchten. Op 26.01.1799 werd hij bij decreet tot verbanning verwezen. Hij stierf te Izegem op 24.10.1810 en werd twee dagen later begraven. Een gedenksteen achteraan in de noorderbeuk houdt zijn gedachtenis in ere.
- Pierre Denis Vandemeulebroucke, onderpastoor (1795 – 1808)
- Petrus François Six, onderpastoor (1789 – 1798)
- Jean François Van Elslande, directeur van de Grauwe Zusters (1799 – 1804)
- Nollet
- Maes, hulppriester

[8] Het klooster van de Grauwe Zusters.
Dit klooster werd hier te Izegem opgericht in 1425 en bleef bestaan tot in 1796. Het was gelegen aan de zuidkant van de Roeselaarsestraat. Het besloeg een grote oppervlakte. In het oosten grensde het aan de Kloosterstraat (vandaar de naam!) en in het westen aan de huidige pastorie van de H. Hartparochie. Daar de zusters een grijze pij droegen sprak men van de Grauwe Zusters. Het Roeselaarse klooster van de Grauwe Zusters is een Izegemse stichting die de Franse Revolutie overleefde.

Zie in het bijzonder: ROGER BEKAERT, *Het klooster van de Grauwe Zusters* in *Ten Mandere* nr. 19 (VII/3) en IDEM, *Izegem onder het Frans Tijdvak* in *Ten Mandere* 1980.

[9] "De Rooden Hoedt" (Le Chapea rouge), opgericht onder het Prinsdom in 1626, werd ook wel "Hostellerie ten Stadhuyse" of "Schepenhuys" of "Huys der Commune" geheten.
Deze herberg was het westelijk hoekhuis van de Korenmarkt met de Nieuwstraat. Wanneer het stadhuis in de Markstraat gevestigd werd, kreeg de Rooden Hoedt van dan voort de benaming van "'t Oud Stadhuis" toebedeeld.
Bekende bewoners:

1653:	Pieter Coopman
1739:	Louis Frans Remaut
1746-1789:	Eig: Joncvrouw De Bouck
1779:	Jean-Bapt. Depuydt
1784-1795:	Silvester Frans Vermeulen-Cottignies
1807:	Ferdinand Vandewalle
1950:	Arthur Scheldeman
1995:	Jacques Vansteenkiste en Lieve Pyncket
1995:	Henk Vande Wiele

[10] Kostermis (=blinde mis). Dit was in de beloken tijd een samenkomst van gelovigen waar een priester ontbrak en waar de koster die samenkomst leidde waar de misgebeden gelezen werden.

[11] Abesullebos: een stuk bos tussen Ingelmunster en Hulste.
Zie K. DE FLOU,*Woordenboek der Toponymie van Westelijk Vlaanderen, Vlaamsch Artesië, het Land van den Hoek, de graafschappen Guines en Boulogne, en een gedeelte van het graafschap Ponthieu* deel 1 p.7. Abbesul = l'Abseul = l'Abbesul = l' Abbeschulst. Ook Appesil, Appesul, Abbensel en Abbesul-hoek.

[12] Frans-Jozef Blieck. (° Wervik 1805 - † Wervik 1880).
Van beroep was hij notarisklerk van 1826 tot 1832. In datzelfde jaar deed hij zijn examen, maar werd pas in 1842 te Izegem benoemd in opvolging van notaris Pieter Coucke, die ook een tijdlang burgemeester van Izegem was geweest. Toen J.-F. Blieck Izegem verliet werd hij opgevolgd door notaris Hendrik de Mûelenaere.
Hier huwde Blieck met Rosalia Colleta Thilleur, die na twee jaar overleed (1847). Hij hertrouwde in 1849 met Stefanie Dumont uit Wervik. Hij publiceerde zijn "Mengelpoëzie I" in 1839 en zijn "Mengelpöezie II" in 1850.
Zie verder over Frans-Jozef Blieck P. DECLERCQ, *Groten van bij ons: Frans-Jozef Blieck* in *Ten Mandere* nr. 17 (VII/1) p. 27-34, R. VERHOLLE, *Nog over notaris Fr. J. Blieck* in *Ten Mandere* nr. 18 (VII/2) p. 39-40 en A. VANDROMME, *Honderd jaar na Frans-Jozef Blieck* in *Ten Mandere* nr. 58 (XX/3) p. 242-244.

[13] Wanne Leute.
Gedicht van de hand van Fr.-J. Blieck in het "Nederduitsch jaerboekje voor 1858" voor "Brigandszondag". Hier wordt Wanne Leute genoemd "een volksheldin uit Iseghem". Deze Wanne (=Johanna) zal wel een fictieve figuur zijn, want bij de overlijdens uit die jaren komt nergens een Joanna voor.

[14] Papeveldeken.
Tot op het einde van de 17de en 't begin van de 18de eeuw waren heel wat moestuintjes buiten de gemeentekom gelegen op de noordkant van de huidige Prins Albertlaan, waar nu vooral grote industriegebouwen oprijzen.
Wellicht was dit toen allemaal grond die aan de prochiepape (=pastoor) toebehoorde. Vandaar dat het veld van de pape de naam van Papeveldeken toe bedeeld kreeg.

[15] Klokken. Vijf mannen werden aangeduid om de klokken neer te halen. Dit gebeurde op 10 Brumaire, An VII (31 oktober 1798).
Beiaard. De beiaard werd hersteld op 21 Ventôse, An VII (14 maart 1799).

[16] Frans en Duits sprekende commandant.
Wellicht gaat het hier om de Oostenrijkse officier Keitel, die het leger van de Brigands georganiseerd heeft. Deze officier had zich lange tijd bij graaf de Plotho schuil gehouden op het kasteel te Ingelmunster. Uit een rij verdachten werden er slechts vijf personen veroordeeld, waarvan alleen één naam bekend bleef, nl. Jean-Baptiste Huysentruyt.

[17] Dit is de enige naam die op de Kortrijkse gedenkplaat in de Sint-Michielskerk, bij de Izegemnaars vermeld staat.

[18] Gedenksteen van de Boerenkrijg. Zie A. VANDROMME, *Muurstenen in de Sint-Tillokerk* in Ten *Mandere*, nr. 50 (XVIII/1) p. 3-27, in het bijzonder p. 24 en nr. 37 (XVIII/3) p. 26-39.

[19] Jules Vercoutere (° Oostrozebeke, 01.06.1863 - † Izegem, 23.03.1923).
Deze architect was de eerste directeur van de Stedelijke Nijverheidsschool toen deze in 1901 door prins Albert van België geopend werd. Ook tekende hij het architectonische deel van het monument voor de Izegemse gesneuvelde soldaten uit W.O. I Het beeld voor dit monument werd vervaardigd door Adolf Vanpeteghem, beeldhouwer uit Roeselare.
Zie A. VANDROMME, *175 jaar Stedelijke Leergangen* in *Ten Mandere* nr. 41 (XV/1) p. 1-56.
Andere opmerkelijke werken van Jules Vercoutere te Izegem waren:
Zijn eigen woning aan de Baron de Pélichystraat (nu André Lezy)

De Nijverheidschool aan dezelfde straat (nu Nationaal Borstelmuseum)
De H. Hartkerk op last van Juffr. Eugenie Angillis.
Zijn grafkapel op het stedelijk kerkhof aan de Roeselaarsestraat. (hoofdgang, rechterkant).

[20] De Nijverheidsschool
School voor Teken- & Avondonderwijs aan de Baron de Pélichystraat, geopend in 1901 door Prins Albert van België. De oude gebouwen van de Nijverheidsschool werden in 1955-56 vernieuwd (architect: Charles Lalloo). De school groeide echter zodanig aan, dat ze weldra haar groot aantal leerlingen niet meer kon herbergen. De stad kocht de vroegere gebouwen van het Vrij Technisch Instituut (V.T.I.) aan de Wijngaardstraat 7. Zo verhuisde in 1971 de hele Nijverheidsschool naar de gebouwen van het vroegere V.T.I. Met de grote verhuizing werd ook de naam van de school veranderd. Voortaan werd alleen nog gesproken van de Stedelijke Leergangen zo de Nijverheidsschool bedoeld was.
Na de verhuizing van de avondschool werden deze gebouwen enkele jaren benut door de Gemeenteschool, die er noordelijk aanpaalden. Na de volledige opheffing van de Gemeenteschool, stonden alle lokalen een geruime tijd leeg. Na een grondige verandering en aanpassing werden diezelfde lokalen op 19 maart 1988 als Nationaal Borstelmuseum geopend.

[21] Van Gansen, Emmanuel Jozef (° Westerlo, 25.12.1766 - † Westerlo, 17.05.1842)
Regionale aanvoerder van het boerenleger in de Boerenkrijg.
Na zijn collegestudies te Geel, werd hij novice bij de Kapucijnen. Hij nam deel aan de Brabantse Omwenteling en was in 1798 een van de leiders van de boerenguerrillero's, die Turnhout, Herentals en Geel konden veroveren op de Fransen.
Te Geel had hij 10 000 man onder zijn bevel. Hier werd hij zwaar gewond en later in een ton buiten Geel gesmokkeld. Hij werd schijnbaar begraven – de kist was met stenen gevuld. Voor de grote slag te Hasselt, was hij bij zijn Boeren terug. De list was bij de Fransen bekend en zijn hoofd werd door hen zeer op prijs gesteld. Na de slag leefde hij verborgen te Westerlo tot Napoleon algemene amnestie verleende. Hij stierf in zijn geboortedorp, 76 jaar oud.

[22] 't Palmtakje.
Was het herkenningsteken en het symbool van de vrijkorpsen in West-Vlaanderen in de periode 1793-94 en van de Boerenkrijgers in 1798.
Het was tevens een band tussen de mensen die werken aan de voorbereiding van de Boerenkrijgherdenking in 1998.

BIBLIOGRAFIE

Onuitgegeven bronnen:

D.A.I. Uit het Slossefonds
De 25 delen van het Slossefonds die betrekking hadden op Izegem werden in 1917 door Slosse zelf aan de kerk van Izegem geschonken. Ten Mandere zorgde voor een inventaris om het zoeken te vergemakkelijken.
Sf. XIII/36: Eeuwfeest Boerenkrijg
XIII/37: Lezersbrief over Boerenkrijg-eeuwfeest
XIII/38: Eeuwfeest Boerenkrijg
XIII/39: Stoet 100 jaar Boerenkrijg
XIII/40: Verslag van de stoet
XIII/42: Brief van Carpentier over Brigandszondag

Uitgegeven bronnen:

BEKAERT, R., *Het klooster van de Grauwe Zusters* in *Ten Mandere* nr. 19 (VII/3)
BEKAERT, R., *Izegem onder het Frans Tijdvak* in *Ten Mandere* 1980.
BEKAERT, Roger, *Izegem onder het Frans tijdvak.* Compilatie van diverse artikels over dit onderwerp door dezelfde auteur in *Ten Mandere* nr. 39, 40, 43, 48-49 (1974-1977)
CLAEYS, Jos, *Merkwaardige hofsteden te Izegem*, Bogaert, Izegem, 1975
DE BRUYNE, Arthur, *De Boerenkrijg*, Davidsfonds (1948/1), Leuven
DECLERCQ, Pieter, *De Boerenkrijg*, reeks artikels in *De Mandelbode*, 15.10.1955; 22.10.1955; 29.10.1955 en 5.11.1955
DECLERCQ, P., *Groten van bij ons: Frans-Jozef Blieck* in *Ten Mandere* nr. 17 (VII/1) p. 27-34
DE FLOU; Karel *Woordenboek der Toponymie van Westelijk Vlaanderen, Vlaamsch Artesië, het Land van den Hoek, de graafschappen Guines en Boulogne, en een gedeelte van het graafschap Ponthieu* 18 delen, A. Van Poelvoorde, Brugge, 1914. Anastatische herdruk Flandria Nostra, Torhout, 1987.
De spiegelgevechten te Meerhout, in *De Zondagsvriend*, 21 juni 1948
GELDHOF, J., *De kerk van Izegem per 25 jaar*, *De Mandelbode, 18.10.1952* e.v.

GELDHOF, J. *Vlaamse koppen* in *Studentenblad Boos Iseghem*, 4de jaargang nr. 1 p. 22 e.v.
GEVAERT, Fr. *De Republikeinse kalender*, UGA, Heule, 1965
HELSEN, M. *Droevig maar kort,* in *Het Nieuwsblad*, 5-6 september 1998
LERMYTE, Dr. J.M. *Geschiedenis van Izegem*, Concordia, Roeselare, 1985
MARTENS, E., JANSSENS de VARENBEKE, G., *Cousin Charles de Loupoigne,* Editions Jan Van Helmont, Louvain, 1995
MATHIEU ROSAY, J., *De ware geschiedenis van de Pausen*, Coda, Antwerpen, 1993
MOREAU, E. en LAUWERYS, J., *Kerkgeschiedenis*, Standaard Boekhandel, Antwerpen, Brussel, Gent, Leuven, 1939
't Palmtakje, tweemaandelijks contactblad voor West-Vlaanderen voor de Boerenkrijgherdenking 1798-1998, nr. 18 (okt. 1998)
POUKENS, J. B. dr. sj. *Geschiedenis van België*, Standaard Boekhandel, Antwerpen, Brussel, Gent, Leuven, 1941
SEYNAEVE, Fr, *Onze stadhuizen*, in *Ten Mandere* nr. 59 (XXI/1 p. 64 e.v.)
TANGHE, G.F., *Het leven van Sint-Tillo*, Strobbe, Iseghem, 1891
TANGHE G.F., *Parochieboek van Iseghem*, Wed. De Schrijver-Van Haecke, Brugge, 1862-63
VAN BAVEGEM, J.B., *Het Martelaarsboek*
VAN DE VOORDE, H., DELSAERDT, P., PRENEEL, L., VERAGHTERT, K., D'HOKER, M., *Bastille, Boerenkrijg en Tricolore*, Davidsfonds, Leuven 1989, Keurreeks nr. 178
VAN DE VOORDE, M., *Tweehonderd jaar Boerenkrijg*, in *Kerk en Leven*, 26 augustus 1998
VANDE WALLE, J. B., *Notitieboeksken*, *Ten Mandere* nr. 31 (1971/3) p. 55.
VANDROMME, A., *Honderd jaar na Frans-Jozef Blieck* in *Ten Mandere* nr. 58 (XX/3) p. 242-244.
VANDROMME, A., *Muurstenen in de Sint-Tillokerk* in Ten *Mandere*, nr. 50 (XVIII/1) p. 3-27
VANDROMME, A., *175 jaar Stedelijke Leergangen* in *Ten Mandere* nr. 41 (XV/1) p. 1-56
VERHOLLE, R., *Nog over notaris Fr. J. Blieck* in *Ten Mandere* nr. 18 (VII/2) p. 39-40
VERSCHUEREN, Prof. Dr. J., *Algemene Historische Atlas*, Brepols, Turnhout, 1939
X., *Boerenkrijgherdenking te Tielt op zondag 12 september 1798-1948*
XYZ., *Nederduitsch letterkundig Jaerboekje voor 1858*, IS. Van Doosselaere, Kleine Botermarkt 4, Gent

Bijlage 1
Kantonnale lijst van de Conscrits 1e klas, jaar VII. - R.A.B. onder nr. 1324 (Frans fonds) nr.4 Première classe de 20 à 21 ans
Departement de la Lys
Canton d'Iseghem
1er tableau des conscrits du Canton d'Iseghem

Certifié véritable à Iseghem le 23 frimaire, an 7 [13.12.1798]
Les commissaires Municipaux du canton d'Iseghem
- ...
- -Jacobus De Wulf
- - J.B.. Vandewalle
- Clement

Van de 37 gekende en aangeduide beroepen zijn er slechts 5 die als "landbouwer" worden aangeduid.

	NOMS	PRENOMS	PROFESSIONS	OBSERVATIONS
1	Uyttenhove	Eugene	Cordonnier	Parti le 9 frim. an 7 pour Bruges
2	Parmentier	Guillaume Bernard	Meunier	idem
3	Demey	Pierre Martin	Tailleur	idem
4	Lapaire	Bernard	Cordonnier	idem
5	Vanhoutte	Roch Hilon	Brouillier	idem
6	Warlop	Pierre		idem
7	Dewulf	Joseph	Cultivateur	idem
8	Piervet	Josep Nicodème	Journalier	idem
9	Vanderheeren	François	Journalier	idem
10	Gryspeerdt	Pierre	Chapelier	idem
11	Vandommele	Jacques Martin	Cordonnier	idem
12	Noppe	Amand	Tisserand	idem
13	Quagebeur	Pierre	Tisserand	idem
14	Eeckhout	Jean Baptiste	Brossier	idem
15	Vandoorne	Eugene	Cordonnier	idem
16	De Ryckere	Eugene Emmanuel	Cordonnier	idem
17	Van Moerkercke	Jean Baptiste	Tisserand	idem
18	d'Hondt	Pierre	Tisserand	idem
19	Mestiaen	Pierre François	Ferrancier	idem
20	Vynckier	Pierre Jean	Tisserand	idem
21	Seys	Martin Eugene	Charpentier	idem
22	Saman	Roch Louis	...	parti le 18 frim. an 7 par Bruges
23	Roose	Ciprien Joseph	Journalier	idem
24	Vandeputte	Fréderic François	Cultivateur	conduit à Bruges le 15 frim. an 7
25	Du Masure	Guillaume Ferdinand	Cultivateur	conduit à Bruges le 21 frim. an 7
26	Dupont	Pierre Jean	Tisserand	idem
27	Plets	Pierre Joseph	Tisserand	idem
28	Vansteenkiste	Ignace François	Tisserand	idem
29	Van Doorne	Pierre Louis	....	idem
30	Demonie	Pierre Ignace	Marchand	idem
31	Thibau	Pierre Jean	Tisserand	conduit à Bruges le 22 frim. an 7
32	Buyse	Jean François	Maçon	conduit à Bruges le 23 frim. an 7
33	De Scheemacker	Louis François	Cultivateur	idem
34	Bourguinion	Pierre François	Tisserand	idem
35	Demeyere	Pierre jean	Tisserand	conduit à Bruges le 24 frim. an 7
36	De Coene	Joseph	Cultivateur	conduit à Bruges le 10 frim. an 7 reclament l'acquisition provisoire pour cause de maladie

	NOMS	PRENOMS	PROFESSIONS	OBSERVATIONS
37	Kerckhof	Pierre Martin	...	inscrit à Ingelmunster
38	Samyn	Maximilien Jacques	...	inscrit à Pitthem
39	Van Ackere	Augustin	Cordonnier	inscrit à Thourout
40	Van Steenkiste	Amand	....	inscrit à Ingelmunster
41	Devos	Pierre Jean	Brosselier	Exempté provisoirement pour cause de maladie
42	Verhelle	Pierre Jacques	Tisserand	idem
43	Vereecke	Guillaume Joseph	...	idem
44	Veirust	Georges Joseph	...	Domicilié à Bruges
45	Dermat	Jean Ferdinand	Brosselier	un des chefs des brigands enfuit
46	Vandamme	Pierre Jean	...	inconnu
47	Provost	Jean François	...	inconnu
48	Kerckhof	Pierre Joseph	...	inconnu
49	Cappelleman	Jean Baptiste	...	Impotent
50	Pattyn	Pierre François	...	Impotent
51	Kerckhof	Jean François	...	inconnu
52	Verfaillie	Jean Frans	...	inconnu
53	Derieuw	Eugene Bernard	...	en fuite pour se soustraire à la réquisition
54	Van Steenkiste	Nasarias Leonard	...	domicilié à Cachtem canton d'Ingelmunster
55	Boudre	Pierre Jean	...	en fuite pour se soustraire à la réquisition
56	Deplae	Ignace	...	inconnu
57	Vandeputte	Pierre Jean	...	inconnu
58	Gheysen	Bernard	...	inconnu
59	Lamiere	Pierre Jacques	...	en fuite pour se soustraire à la réquisition
60	Rebry	Jean François	...	en fuite pour se soustraire à la réquisition
61	Vandenberghe	Pierre Fidèle	...	inconnu
62	Vanhaverbeke	Jean Joseph	...	inconnu
63	Verbeke	Martin	...	inconnu
64	De Brauwere	Charles	...	s'absente il y a deux ans
65	Vermandere	Vital Jean	...	inconnu
66	Vanden Broucke	Hubert Gregoire	...	inconnu
67	Baert	Joseph François	...	inconnu
68	De Meestere	Martin Eugene	...	inconnu
69	De Brouwere	Jean François	...	inconnu
70	Verbeke	Jean François	...	en fuite pour se soustraire à la réquisition
71	Vnderheeren	Jean Frans Xavier	...	Domicilié à Lendelede canton d'Ingelmunster
72	Sintobin	Eugene Ignace	...	Domicilié à Ingelmunster
73	Du Bal	Jean Baptiste	...	domicilié à Cachtem canton d'Ingelmunster
74	Werbrouck	Jean Benoit	...	inconnu
75	Martin	Louis Hubert	...	inconnu
76	De Simpelaere	Jean Baptiste	...	en fuite pour se soustraire à la réquisition
77	Beernaert	Jean François	...	inconnu
78	Verfaillie	Pierre Jacques	...	en fuite pour se soustraire à la réquisition
79	Werbrouck	Pierre Joseph	...	inconnu
80	Lievrouw	François Xavier	...	absent il y a trois ans
81	Renier	Martin	...	en fuite pour se soustraire à la réquisition
82	De Clercq	Jean Baptiste	...	inconnu
83	Neyrinck	Guilliaume Joseph	...	

Bijlage 2

Kantonnale lijst van de conscrits 1e klas, jaar VII - R.A.B. onder nr. 1325 (Frans fonds)
Departement de la Lys première classe de 20 à 21 ans.
Canton d'Iseghem
1er tableau des conscrits du canton d'Iseghem. Les individus conscrits au présent tableau ne s'etant pas présentés au sécrétariat de l'administration municipale. Le dit tableau a du être formé d'après les régistres de naissance en depalquant les morts par les régistres décédés de forte qu'il n'a pas été possible de designes la taille, on sentira aussi que plusieurs de ces individus puissent être sortis de cette commune et être morts dans d'autres cantons.

Le 19 Vendemaire an 7 [18 oktober 1798]

Van de 69 aangeduide beroepen zijn er slechts 3 die als "landbouwer" aangeduid worden.

	NOMS	PRENOMS	AGE			TAILLE		PROFESSIONS	COMMUNE	OBSERVATIONS
			ANS	MOIS	JOURS	M.	MM.			
1	Vandamme	Pierre Jean	20		1			...	Iseghem	
2	Mistiaen	Pierre François	20		12			Tisserand	Iseghem	
3	Gryspeerd	Pierre Jean	20		16			Garçon chapelier	Iseghem	
4	Kerkchof	Pierre Martin	20		18			Tisserand	Iseghem	domicilié à Emelghem
5	Thibau	Pierre Jean	20		20			Tisserand	Iseghem	
6	Verriest	Georges Joseph	20	1				,,,	Iseghem	
7	Provost	Jean François	20	1	2			,,,	Iseghem	domicilié à Bruges
8	Kerckhof	Pierre Joseph	20	1	4			Tisserand	Iseghem	domicilié à Lendelede
9	Cappelleman	Jean Baptiste	20	1	4			Tisserand	Iseghem	
10	Vandoorne	Eugene François	20	1	9			Cordonnier	Iseghem	
11	De Scheemacker	Louis François	20	2	9			Journalier	Iseghem	
12	Warlop	Pierre Joseph	20	2	14			Teinturier	Iseghem	
13	Plets	Pierre Joseph	20	2	17			Tisserand	Iseghem	
14	Bourgenon	Pierre François	20	2	19			Journalier	Iseghem	
15	Du Masure	Guillaume Ferdinand	20	2	20			Fermier	Iseghem	
16	Van Moerkercke	Jean Baptiste	20	2	27			Journalier	Iseghem	
17	Pattyn	Pierre François	20	3	7			Journalier	Iseghem	
18	Kerckhof	Jean François	20	3	20			Tisserand	Iseghem	
19	Verfaillie	Jean François	20	3	21			Domestique	Iseghem	
20	Derieuw	Eugene Bernard	20	3	22			Domestique	Iseghem	
21	Van Steenkiste	Nazarin Leonard	20	4	2			Marchand d'étoffes	Iseghem	
22	Boudré	Pierre Jean	20	4	11			Domestique	Iseghem	
23	De Meyere	Pierre Jean	20	4	15			Journalier	Iseghem	
24	Samyn	Maximilien Jacques	20	4	21			...	Iseghem	
25	Depla	Jacques Ignace	20	4	24			Journalier	Iseghem	

	NOMS	PRENOMS	AGE			TAILLE		PROFESSIONS	COMMUNE	OBSERVATIONS
			ANS	MOIS	JOURS	M.	MM.			
26	Saman	Roch Louis	20	4	25			Journalier	Iseghem	
27	Kesteloot	Ignace	20	4	26			Domestique	Iseghem	
28	Vandeputte	Pierre Jean	20	4	26			Tisserand	Iseghem	
29	Buyse	Jean François	20	4	27			Maçon	Iseghem	
30	Lapaire	Bernard	20	5	8			Cordonnier	Iseghem	
31	Gheysen	Bernard	20	5	11			Tisserand	Iseghem	
32	Feys	Martin Eugene	20	5	15			Tanneur	Iseghem	
33	Du Monie	Pierre Ignace	20	5	16			Marchand de toiles	Iseghem	
34	Van Ackere	Augustin	20	5	17			Cordonnier	Iseghem	
35	Devos	Pierre Jean	20	5	21			Tanneur	Iseghem	
36	Lamiere	Pierre Jacques	20	5	22			Journalier	Iseghem	
37	Rebry	Jean François	20	5	26			Domestique	Iseghem	
38	Vandenberghe	Pierre Fidèle	20	5	27			,,,	Iseghem	
39	Vanhaverbeke	Jean Joseph	20	6				,,,	Iseghem	
40	Verhelle	Pierre Jacques	20	6	7			Tisserand	Iseghem	
41	Verbeke	Martin	20	6	11			Journalier	Iseghem	
42	D'Hont	Pierre François	20	6	12			Journalier	Iseghem	
43	Dupont	Pierre Jean	20	6	14			Journalier	Iseghem	
44	De Brauwere	Charles	20	6	14			Journalier	Iseghem	
45	Vandeputte	Frederic Frans	20	6	19			Fermier	Iseghem	
46	Vandoorne	Pierre Louis	20	6	20			,,,	Iseghem	
47	Uyttenhove	Eugene	20	7	2			Cordonnier	Iseghem	
48	Vynckier	Pierre Joseph	20	7	6			Tisserand	Iseghem	
49	Vandommele	Martin Jacques	20	7	13			Cordonnier	Iseghem	
50	Noppe	Amand	20	7	15			Tisserand	Iseghem	
51	Eeckhout	Jean Baptiste	20	7	16			Brosselier	Iseghem	
52	Morren	François Ferdinand	20	7	25			Ouvrier	Iseghem	
53	Vermandere	Vital Jean	20	7	26			,,,	Iseghem	
54	Vandenbroucke	Hubert Grégoire	20	8	5			,,,	Iseghem	
55	Baert	Joseph François	20	8	6			Journalier	Iseghem	
56	De Meestere	Martin Eugene	20	8	6			Tisserand	Iseghem	
57	Parmentier	Bernard Guillaume	20	8	9			Meunier	Iseghem	
58	Vanhoutte	Roch Hilone	20	8	14			Brouetteur	Iseghem	
59	Dewulf	Pierre Joseph	20	8	17			Fermier	Iseghem	
60	Deryckere	Eugene Emmanuel	20	8	26			Cordonnier	Iseghem	
61	Demey	Pierre Martin	20	9	11			Tailleur	Iseghem	

	NOMS	PRENOMS	AGE			TAILLE		PROFESSIONS	COMMUNE	OBSERVATIONS
			ANS	MOIS	JOURS	M.	MM.			
62	De Brauwere	Jean François	20	9	2			...	Iseghem	
63	Dumas	Jean Ferdinand	20	9	7			Brosselier	Iseghem	
64	Ver >eke	Jean François	20	9	8			...	Iseghem	
65	Vanderheeren	Jean François	20	9	9			Journalier	Iseghem	
66	Decoene	Pierre Joseph	20	9	12			Fermier	Iseghem	
67	Vanderheeren	Jean Frans Xavier	20	9	14			Journalier	Iseghem	
68	Roose	Cyprien Joseph	20	9	18			Journalier	Iseghem	
69	Vansteenkiste	Amand	20	9	22			Journalier	Iseghem	support à Emelghem
70	Sintobin	Eugene Ignace	20	9	25			...	Iseghem	
71	Debal	Jean François	20	9	28			Tisserand	Iseghem	
72	Vereecke	Guillaume Joseph	20	10	6			...	Iseghem	
73	Vansteenkiste	Ignace François	20	10	12			Journalier	Iseghem	
74	Werbrouck	Jean Benoit	20	10	16			Tisserand	Iseghem	
75	Picavet	Jean Nicodème	20	10	16			Tisserand	Iseghem	
76	Martin	Louis Hubert	20	10	18			...	Iseghem	
77	De Simpelaere	Jean Baptiste	20	10	20			Cordonnier	Iseghem	
78	Beernaert	Jean François	20	10	21			...	Iseghem	
79	Verfaillie	Pierre Jacques	20	10	28			Tisserand	Iseghem	
80	Werbrouck	Pierre Joseph	20	11	8			...	Iseghem	
81	Lievrouw	François Xavier	20	11	9			Mannebier	Iseghem	
82	Renier	Martin	20	11	13			Journalier	Iseghem	
83	De Clercq	Jean Baptiste	20	11	20			Journalier	Iseghem	
84	Neirynck	Guillaume Joseph	20	11	20			Tisserand	Iseghem	
85	Quagebeur	Pierre Arnould	20	11	28			Tisserand	Iseghem	

	NOMS	PRENOMS	AGE			TAILLE		PROFESSIONS	COMMUNE	OBSERVATIONS
			ANS	MOIS	JOURS	M.	MM.			
1	Vercruysse	Martin	20		3	1	625	Tisserand	Emelghem	
2	Devolder	Amand	20		10	1	625	Tisserand	dito	absent
3	Vandeputte	Hubert	20	1	15	1	598	Journalier	dito	
4	Oosterlinck	François	20	4		1	679	Cultivateur		
5	Patyn	Joseph	20	4		1	327	Tisserand		
6	Vanseveren	Pierre	20	4	8	1	679	Domestique		
7	Vanbalberghe	Louis	20	4	9	1	490	Tailleur		
8	Bouckaert	Pierre	20	4	29	1	327	Tisserand		
9	Coolsaet	Jean	20	5	18	1	327	Tisserand		
10	Decuyper	Martin	20	6	3	1	327	Cultivateur		
11	Vanhoutte	Jean	20	6	6	1	679	Tisserand		
12	De Suut	Bernard	20	6	24	1	679	Cultivateur		
13	Kerckhof	François	20	7	7	1	327	Tisserand		
14	Bogaert	Gerard	20	7	2	1	679	Tisserand		
15	Nabeel	Jacques	20	7	27	1	679	Tisserand		
16	Verhelst	Joseph	20	8	18	1	327	Tisserand		absent
17	Vandendriessche	Thomas	20	9	1	1	327	Ouvrier		absent
18	Vandendriessche	Josse	20	10	4	1	327	Ouvrier		inconnu
19	Van Moen	Jacques	20	7	1	1	679	Tisserand		inconnu
20	Vansteenkiste	Amand	20	8	22	1	670	?		natif d'Isenghien. Inscrit
21	Devroe	Ignace Hubert	20	6		1	625	Fabriquant d'allumettes	Emelghem	inscrit
22	Kerckhof	Pierre Martin	20		19	1	747	Tisserand	Emelghem	inscrit et natif à Isenghien

Bijlage 3
Kantonnale lijst van de Conscrits, 1e klasse, jaar VII -R.A.B. onder nr. 1325 (Frans Fonds)
Departement de la Lys – Canton d'Ingelmunster -Tableau des conscrits du canton d'Ingelmunster
Première classe de 20 à 21 ans.

Certifié par l'admon municipale du canton d'Ingelmunster
en séance le huit friamire, an 7 [28 november 1798]

Van de 21 aangeduide beroepen zijn er op deze lijst slechts 3 landbouwers aangegeven.

Bijlage 4
Mandelbode, 2 december 1960, Pieter Declercq

Staet van onkosten en gedaene thaire gedaen en gegeven door den onderschreven Silvester François Vermeulen door het order van de Municipaliteit van het Canton en gemeente Iseghem in guldens, stuyvers, oorden courant zo jier naer volgt:

1 Vendémaire VII (22.09.1798)		
	Drije pond keirsen	0-19-0
	Municipale agt cannen bier	0-14-0
	Luyders en loofders agt cannen bier	0-14-0
15 dito (6.10.1798)	Luyders agt cannen bier	0-14-0
1 Nivose VIII (21.12.1798)		
	alvorens bier en liqueur	0-12-0
dito	hout en wijn	1-5-2
	ses pinten bier	0-6-0
	ses maeten genijver, vier cannen bier	0-16-0
21 Nivose VIII (10.01.1799)		
	bier en genijver	1-10-2
	voor liqueur, bier, wijn en eten	16-9-3
19 januari	het afdoen van de klokken	0-10-2
6 februari	twee gedarmen	0-16-0
10 februari	over eene diné met den wyn endene	
	voordere toebehoorten over logement	
	vier hussaren en hunne peerden, haver, hoy,	
	logement, eten en drank	12-18-2
21 februari	soldaeten	5-3-2
21 maart	soldaeten 13 vaemen bier	4-10-0
22 maart	soldaeten 10 vaemen bier	3-16-0
	soldaeten vijf vaemen alf bier	1-17-2
	twee gendarmes in 't weglijden	
	der gevangenen en drank	0-16-0
	eene in 't weglijden Van Winsberghe	0-14-0
	eenen dragonder in ordonnantie	0-13-0
	eenen gendarmen in 't doen van Jan Vermeersch	1-1-0

Een andere rekening diende Sylv. Vermeulen in voor het onderhoud van de Izegemse Conscrits of van hun familieleden, die in de Municipale gevangenis van het "Commune Huys" zaten opgesloten:

	Peter Reynaert, drye daegen gevangen met de taire	3-6-0
	Thérèse Nieuwenburgh, 19 daegen	4-15-0
	Eugenie Werkbrouck, 7 daegen	1-15-0
	Petrus Messelin, 2 daegen	0-10-0
17 december 1798	Elf man 2 daegen	5-10-0
	Depicker, 1 dag	0-5-0
	Verbrugghe, 2 daegen	0-10-0
	Jan Vermeerscfh, 2 daegen	0-10-0
	Haeverbeke, 2 daegen	0-10-0
4 maart 1799	3 man 1 dag	0-15-0
	Wynsberghe 3 daegen	0-15-0
	Houthave 1 dag	0-10-0
24 maart 1799	Jan Deprez 10 daegen	2-10-0
	Ivo Lanssens 6 daegen	1-10-0

Bij de Municipaliteit diende Vermeulen een rekening in voor de verwarming en het licht van de bovenzaal van het "Commune Huys" :

5 april 1799	Vijf maenden gebruyk der stoove	
	Per 10 stuyvers te maende	2-10-0
	Vier rasieren houilliekoolen à	

25 st. de rasiere	10-8-0
Over bakkerskoolen, hout voor het aensteken der zelve	2-8-0
Voor leveringe van keirsen	15-0-0
Over hout en licht	9-5-3

Toen Napoleon aan het bewind kwam veranderde de naam van "De Rooden Hoedt" en werd nu "Mairie". Ondertussen was Sylvester Vermeulen in de loop van het jaar 1801 gestorven en zijn weduwe bleef nog enkele jaren de herberg open houden.
Na de val van Napoleon in 1815 ging het stadsbestuur zijn intrek nemen in de Marktstraat nr. 28, eigendom van Petrus van Biervliet.

INHOUDSTAFEL

VOORWOORD	3
1.DE TOESTAND NA KEIZER JOZEF II	4
De voorgeschiedenis	4
Veldslagen in onze gewesten	5
De beloken tijd	5
2.HET GROOT VERZET	7
Eerste veranderingen	7
Plagerijen	7
3.DE STRIJD IN IZEGEM EN OMGEVING	11
Enkele maanden vooraf.	11
De dagen nadien	18
En na de strijd ?	20
Acht dagen later	24
Pastoor Delaeres verbanningsdecreet	24
Het concordaat	24
Een toevallige vondst: Een Izegemse heldin uit de Boerenkrijg ?	25
Er was ook verzet aan Waalse kant	26
4.FEESTEN NA 100 JAAR	27
Hulde te Izegem	27
Hulde te Kortrijk	35
Massaspel in openlucht te Meerhout	35
5.BIJ HET HONDERDVIJFTIG JARIG HERDENKEN	37
Affiche en postkaarten	37
Toneel	40
6. BIJ HET 200-JARIG HERDENKEN	41
In de pers	41
Op de boekenmarkt	42
Toneel	43
Gedenkbordjes van Brigands worden ingehuldigd	43
Noten	44
Bibliografie	46
Bijlagen	48

Ereleden
In Izegem (vervolg):

Van Der Haeghen, Albert, Baronielaan 26
Vandeputte Didier, Nederweg 14
Vandewalle, Antoinette, Nieuwstraat 9
Vandommele, Kris, H. Dunantstraat 34
Vandommele, Maurice, Slagmeersenstr. 62
Vandommele, Roger, Roeselaarsestr. 93
Vandommele, Roger, Sint-Rafaëlstraat 17
Vandorpe, Gerard, Ter Wallenstraat 34
Vandorpe, Marcel, Negenhoekstraat 9
Vandromme, Willy, Baronstraat 112
Vanhaverbeke-Leroy, Luc, Mentenhoekstr. 131
Vanlerberghe, José, Hogestraat 41
Vanneste, André, E.H. Emelgemseplein 3
Van Walleghem, Dirk, Slagmeersenstraat 41
Velghe, Joris, Kortrijksestraat 46
Vens, Werner, Merelstraat 3
Verbeke, Firmin, Nederweg 37
Verhaeghe, Frits, Jan Breydelstr. 49
Verhaeghe, Luc, Oekensestraat 29
Verhelst, Gez. Hogestraat 14
Verledens, Willy, Peter Benoitstraat 11
Verschaete, Georgette, Slagmeersenstraat 32
Wybo, Monique, Kokelaarsestraat 107
Wybo, Romain, Ter Wallenstraat 35
Wylein, Freddy, 11 julistraat 11
Zusters van Liefde, Roeselaarsestraat 47
Zusters van Maria, Gentsestraat 31

Buiten Izegem :

Casier, Jules Canadastraat 90, 3530 Houthalen
De Pélichy, Asbl. F. RMG., Loveldstraat 104, 9210 Heusden
Deblauwe, Jules, St.-Amandstraat 107, 8800 Roeselare
Decock, Albert, Koebroekstraat 11, 8020 Ruddervoorde
Depoortere, Frans, Weggevoerdenlaan 2/21 8500 Kortrijk
Durant, Gerard, Arsenaalstraat 37, 8000 Brugge
Kerkchof, Pieter, Vlietestraat 77, 8531 Bavikhove
Maes, Willy, Dwarsstraat 33, 8531 Bavikhove
Matton, Eric, Résédastraat 2, 9920 Lovendegem
Meyfroidt, Armand, Vlasschaardstraat 12, 8770 Ingelmunster
Ronse Chris, Rentmeesterlaan 175, Middelburg (Nederland)
Ryserhove, A., Mevr. Kloosterstraat 46, 9910 Knesselare
Strynckx, Jan, Rotsstraat 60, 9240 Zele
Vanantwerpen, Lucien, Korenstraat 19, 9800 Deinze
Vandenberghe Jan, Dovenetelstraat 8, 8770 Ingelmunster
Vandewalle, Roger, Ingelmunstersestraat 13, 8860 Lendelede
Vanneste, Guido, Tarwestraat 10, 8770 Ingelmunster
Veranneman, André, Ooststraat 119, 8800 Roeselare
Vermandere-Deputter, Geert, Beemd 6 1654 Huizingen

DRUKKERIJ JAN BOGAERT
8870 IZEGEM - (051) 30.26.59

PEUGEOT

UIT SYMPATHIE

BR-FONDSEN
EEN KLARE KIJK OP BELEGGEN

BANK VAN ROESELARE
JA. CULTUUR LIGT ONS.

Aangesloten bij het West-Vlaams Verbond van Kringen voor Heemkunde

STROBBE 2007 Ontwerp: Stedelijke Leergangen / Izegem